

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Národní kontaktní místo Evropské migrační sítě v České republice

Studie EMN

Opatření směřující k omezování neregulérní migrace v České republice

2012

Studie financována Evropskou komisí a Ministerstvem vnitra České republiky

Evropská migrační síť (EMN – European Migration Network) je iniciativa, jež se za podpory Evropské komise zaměřuje na shromažďování, výměnu a analýzu údajů a informací z oblasti azylu a migrace mezi 26 členskými státy EU a Norskem. Za tímto účelem vytváří vazbu mezi relevantními státními orgány, akademickou obcí a mezinárodními a nevládními organizacemi.

Studie byla zpracována národním kontaktním místem EMN v ČR, odborem azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR.

*Národní kontaktní místo EMN
Ministerstvo vnitra ČR
Odbor azylové a migrační politiky
Nad Štolou 3
170 34 Praha 7
E-mail: emncz@mvcz.cz
Web: www.emncz.eu*

Evropská migrační síť byla zřízena rozhodnutím Rady č. 2008/381/ES a je finančně podporována Evropskou unií a Ministerstvem vnitra České republiky.

OBSAH

SHRNUTÍ	- 1 -
1. ÚVOD	- 3 -
1.1. CÍLE STUDIE	- 3 -
1.2. DEFINICE	- 3 -
1.3. METODOLOGIE	- 3 -
2. POLITICKÝ A PRÁVNÍ RÁMEC VE VZTAHU K NEREGULÉRNÍ MIGRACI	- 5 -
2.1. NÁRODNÍ POLITIKA A LEGISLATIVA VE VZTAHU K NEREGULÉRNÍ MIGRACI	- 5 -
2.1.1. PŘEHLED SOUČASNÉ NÁRODNÍ POLITIKY A PŘÍSTUPU K NEREGULÉRNÍ MIGRACI	- 5 -
2.1.2. PŘEHLED LEGISLATIVNÍ ÚPRAVY VZTAHUJÍCÍ SE K NEREGULÉRNÍ MIGRACI	- 7 -
2.1.3. POSTIHY/SANKCE V PŘÍPADĚ IREGULARITY	- 9 -
2.1.4. ZMĚNY LEGISLATIVY VE VZTAHU K NEREGULÉRNÍ MIGRACI	- 10 -
2.1.5. LEGISLATIVA NEVZTAHUJÍCÍ SE PŘÍMO K NEREGULÉRNÍ MIGRACI	- 12 -
2.2. INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC	- 12 -
2.2.1. MEZIRESORTNÍ SPOLUPRÁCE	- 14 -
2.2.2. SPOLUPRÁCE STÁTNÍCH INSTITUCÍ S NEZISKOVÝMI NEVLÁDNÍMI ORGANIZACEMI A S MEZINÁRODNÍ ORGANIZACÍ PRO MIGRACI	- 15 -
3. OPATŘENÍ SMĚŘUJÍCÍ K OMEZOVÁNÍ NEREGULÉRNÍ MIGRACE	- 17 -
3.1. OPATŘENÍ PROTI NEREGULÉRNÍ MIGRACI – OBDOBÍ PŘED VSTUPEM NA ÚZEMÍ ČR	- 17 -
3.1.1. INFORMAČNÍ AKTIVITY V OBLASTI PREVENCE	- 17 -
3.1.2. ZPŮSOBY PROVĚŘOVÁNÍ PŘED VSTUPEM NA ÚZEMÍ	- 18 -
3.2. VSTUP NA ÚZEMÍ: OPATŘENÍ VEDOUcí K ODHALENÍ NEREGULÉRNÍCH MIGRANTŮ NA HRANICÍCH	- 20 -
3.2.1. NA VNĚJŠÍ HRANICI	- 20 -
3.2.2. NA VNITŘNÍ HRANICI	- 21 -
3.3. POBYT NA ÚZEMÍ: OPATŘENÍ ZACÍLENÁ KE KONTROLE NEREGULÉRNÍ MIGRACE NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	- 21 -
-	
3.3.1. INFORMAČNÍ AKTIVITY V OBLASTI PREVENCE	- 21 -
3.3.2. ZPŮSOBY KONTROLY NA ÚZEMÍ	- 21 -
3.4. MOŽNÉ ZPŮSOBY ŘEŠENÍ NEREGULÉRNÍHO POSTAVENÍ CIZINCŮ	- 22 -
3.4.1. ASISTOVANÉ DOBROVOLNÉ NÁVRATY	- 22 -
3.4.2. DALŠÍ MOŽNOSTI ŘEŠENÍ NEREGULÉRNÍHO POSTAVENÍ	- 23 -
4. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE ZACÍLENÁ NA OMEZOVÁNÍ NEREGULÉRNÍ MIGRACE	- 25 -
4.1. SMLOUVY O SPOLUPRÁCI	- 25 -

4.2. NESMLUVNĚ UPRAVENÉ FORMY SPOLUPRÁCE S TŘETÍMI STÁTY A ČLENSKÝMI STÁTY EU	- 25 -
4.3. SPOLUPRÁCE S EU A MEZINÁRODNÍMI ORGANIZACEMI	- 27 -
4.3.1. SPOLUPRÁCE S EVROPSKOU AGENTUROU FRONTEX	- 27 -
4.3.2. SPOLUPRÁCE S EUROPELEM A INTERPELEM	- 28 -
4.3.3. SPOLUPRÁCE S MEZINÁRODNÍ ORGANIZACÍ PRO MIGRACI	- 28 -
5. DOPAD EVROPSKÉ POLITIKY A LEGISLATIVY	- 29 -
5.1. DOPAD EVROPSKÉ POLITIKY A LEGISLATIVY VZTAHUJÍCÍ SE K NEREGULÉRNÍ MIGRACI NA NÁRODNÍ ÚROVEŇ- 29 -	
5.1.1. ZHODNOCENÍ DOPADU TRANSPOZICE SANKČNÍ SMĚRNICE (2009/52/ES) A NÁVRATOVÉ SMĚRNICE (2008/115/ES) NA NÁRODNÍ ÚROVEŇ	- 30 -
5.1.2. DOPAD EU DOHOD NA OPATŘENÍ ČR PROTI NEREGULÉRNÍ MIGRACI	- 31 -
5.1.3. AKTIVITY FINANCOVANÉ FONDEM PRO VNĚJŠÍ HRANICE A EVROPSKÝM NÁVRATOVÝM FONDEM	- 31 -
6. STATISTICKÁ DATA TÝKAJÍCÍ SE NEREGULÉRNÍ MIGRACE	- 32 -
6.1. NÁRODNÍ STATISTICKÁ DATA (EUROSTAT) VZTAHUJÍCÍ SE K NEREGULÉRNÍ MIGRACI	- 32 -
6.2. OSTATNÍ NÁRODNÍ STATISTICKÁ DATA TÝKAJÍCÍ SE NEREGULÉRNÍ MIGRACE	- 33 -
7. ZÁVĚRY	- 37 -
POUŽITÁ LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE	I
SEZNAM PŘÍLOH	IV

SEZNAM ZKRATEK

API	Advance Passenger Information Data
CIS	Cizinecký informační systém
ČR	Česká republika
EMN	Evropská migrační síť (European Migration Network)
EHP	Evropský hospodářský prostor
ES	Evropská společenství
EU	Evropská unie
FJST	Frontex Joint Support Team (společné podpůrné týmy Frontex)
FRAN	Frontex Risk Analysis Network (Síť analýzy rizik agentury Frontex)
Frontex	Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU
ICMPD	Mezinárodní středisko pro rozvoj migračních politik
ICP	Inspektorát cizinecké policie
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci (International Organization for Migration)
IS	Informační systém
ML	Mezinárodní letiště
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
NNO	Nezisková nevládní organizace
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky
PČR	Policie České republiky
RABIT	Rapid Border Intervention Team (pohraniční jednotky rychlé reakce)
ŘSCP	Ředitelství služby cizinecké policie
SCP	Služba cizinecké policie
SUZ	Správa uprchlických zařízení
ÚOOZ SKPV	Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování
USA	Spojené státy americké
VIS	Vízový informační systém
ZÚ	Zastupitelský úřad
ZZC	Zařízení pro zajištění cizinců

SHRNUTÍ

Studie *Opatření směřující k omezování neregulérní migrace v České republice* poskytuje přehled o migrační politice ČR s ohledem na neregulérní migraci a o opatřeních, která jsou v ČR ve vztahu k neregulérní migraci uplatňována. Studie byla vypracována na základě jednotného zadání Evropské migrační sítě (EMN), dle kterého zpracovávají své výstupy všechna národní kontaktní místa EMN, resp. všechny členské státy EU.¹ Informace z jednotlivých národních zpráv, resp. studií budou zakomponovány do souborné zprávy Evropské komise hodnotící politiky a praxi z oblasti neregulérní migrace v prostoru Evropské unie.

Problematicke neregulérní migrace a obecně migrační a azylové problematice věnují odpovědné orgány stálou pozornost. V případě potřeby je téma řešeno i na úrovni vlády ČR. Na aktuálnosti toto téma získalo s ohledem na nutnost čelit dopadům ekonomické krize, která měla na vývoj v oblasti migrace značný vliv. V souvislosti s propouštěním zahraničních pracovníků v důsledku hospodářské krize přijala v únoru 2009 vláda Mirka Topolánka (koaliční vláda ODS, KDU-ČSL, SZ) celou řadu opatření s cílem řešit dopady krize na pobyt cizinců v ČR a minimalizovat případná rizika spojená s neregulérní migrací. V květnu 2010 schválila vláda Jana Fischera (úřednický kabinet) usnesením vlády ČR č. 344 materiál předkládající opatření k prevenci a omezování neregulérní migrace a negativních jevů s migrací spojených.

V lednu 2011 byl současnou vládou Petra Nečase (koaliční vláda ODS, TOP 09, Věci veřejné) přijat tzv. Národní schengenský plán 2011, který má za cíl průběžně udržovat dostatečnou kvalitu provádění schengenských standardů. Pod záštitou současné vlády je rovněž připravována zcela nová legislativní úprava podmínek vstupu a pobytu cizinců na území ČR (nový cizinecký zákon).

Základní právní rámec neregulérní migrace v ČR vymezuje zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Migrační problematika, potažmo problematika neregulérní migrace spadá do působnosti několika úřadů. Hlavním gestorem problematiky v rovině legislativně – koncepční i realizační je Ministerstvo vnitra ČR. V rámci ministerstva vnitra nese hlavní odpovědnost za tuto oblast odbor azylové a migrační politiky, Policie ČR – Ředitelství služby cizinecké policie a odbory cizinecké policie krajských ředitelství policie, některé kompetence spadají také do působnosti Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu PČR a Správy uprchlických zařízení. Odbor bezpečnostní politiky MV ČR je dále odpovědný za analytickou a koncepční činnost a vytváření strategií v oblasti organizovaného zločinu a obchodu s lidmi.

¹ Na činnosti EMN se podílí 26 členských států EU a Norsko. Dánsko se v současné době na vypracovávání studií EMN nepodílí.

Opatření, která jsou Českou republikou uplatňována v souvislosti s neregulérní migrací, jsou pro účely studie rozčleněna na opatření zaváděná v souvislosti s obdobím před vstupem na území; v době vstupu na území; v době pobytu na území; a opatření, která nabízejí neregulérním migrantům možné způsoby řešení jejich situace.

V období před vstupem na území je uplatňováno několik opatření/postupů, které mají za cíl předcházet neregulérní migraci, případně napomáhat k jejímu odhalování. Jedná se o preventivní opatření zaměřená na posílení informovanosti cizinců o možných rizicích spojených s neregulérní migrací (např. projekt realizovaný v Mongolsku a ČR, jenž byl zacílen na mongolské pracovní migranty), prověřování v souvislosti s udělováním víza, využívání mechanismu tzv. předchozí konzultace či informace o vydaných vízech. Od října 2011 je využíván vízový informační systém (VIS). K omezování neregulérní migrace přispívá také vysílání styčných důstojníků pro migraci a doklady na zastupitelské úřady České republiky v zahraničí.

V době vstupu na území se ČR nejvíce osvědčilo několik opatření. Před přiletem na území jsou využívána tzv. API data, resp. seznamy cestujících, které jsou na vytipovaných leteckých spojích od leteckých dopravců vyžadovány. Na letech vyhodnocených z hlediska vnitřní bezpečnosti a neregulérní migrace jako rizikové jsou navíc aplikovány kontroly u výstupu z letadla (gate checks). Prováděna je také hlídková činnost a nahodilé kontroly oprávněnosti pobytu v tranzitním prostoru mezinárodního letiště. U osob překračujících vnější hranice je prováděna hraniční kontrola. Na vnitřní pozemní hranici je využíváno institutu společných hlídek s informační a koordinační podporou společných informačních center.

S ohledem na opatření zacílená ke kontrole neregulérní migrace na území jsou v ČR často využívány tzv. pobytové kontroly. Provádění pobytových kontrol má různé formy, přičemž účelem je zejména ověřit, zda cizinec naplňuje deklarovaný účel pobytu. To, zda cizinec plní deklarovaný účel pobytu, je rovněž ověřováno v rámci řízení při prodlužování pobytu na území. Kontrola na území je prováděna také formou kontroly tranzitující automobilové a železniční dopravy.

Možnost „vystoupit z neregulérního postavení“ nabízí cizincům několik opatření. Jedná se zejména o programy asistovaných dobrovolných návratů, které řeší nejen otázku neregulérně pobývajících osob na území, ale mají za cíl předcházet neregulérní migraci jako takové. V České republice v současné době existují tři typy stálých programů. Co se týká možností regularizace, ČR není stoupencem hromadných regularizačních opatření a nevyužívá jich.

S ohledem na oblast neregulérní migrace Česká republika úzce spolupracuje s ostatními členskými státy EU, s agenturami EU, zejména agenturou Frontex, s třetími státy, s pražskou kanceláří Mezinárodní organizace pro migraci a dalšími subjekty. Co se týká legislativně upravených forem spolupráce, ČR má uzavřené readmisní dohody na bilaterální či komunitární bázi s celou řadou států. Kromě readmisních dohod jsou sjednávány rovněž prováděcí protokoly k readmisním dohodám. S Moldavskem, Gruzíí a Arménií má ČR uzavřenou deklaraci o Partnerství pro mobilitu.

1. ÚVOD

1.1. Cíle studie

Obecným cílem studie je poskytnout přehled o opatřeních, která jsou v České republice uplatňována v souvislosti s neregulérní migrací. V rámci tohoto záměru jsou shrnuty informace týkající se celé řady aspektů neregulérní migrace. Studie hodnotí politický a právní rámec ČR ve vztahu k neregulérní migraci, předkládá souhrn právních předpisů EU, které jsou pro ČR závazné, podává zhodnocení dopadu implementace evropsko-unijní legislativy na národní úroveň. Pozornost je věnována také přiblížení mezinárodní spolupráce mezi ČR a dalšími aktéry (ostatními členy EU, třetími státy, agenturami EU) v záležitostech neregulérní migrace. Součástí studie tvoří základní zhodnocení a přehled dostupných statistických údajů týkajících se stavu neregulérní migrace v ČR.

Výstupy studie jsou zamýšleny primárně pro tvůrce politik, včetně pracovníků příslušných ministerstev a úřadů (na evropské a národní úrovni), kteří jsou napojeni na vytváření a implementaci politik související s neregulérní migrací; dále pro zaměstnance univerzit a výzkumných institucí a další odborníky z praxe - zaměstnance mezinárodních a neziskových nevládních organizací apod. Informace studie jsou využitelné také pro širší odbornou veřejnost se zájmem o neregulérní migraci, média a jiné zájmové skupiny.

1.2. Definice

Terminologie studie vychází z významového slovníku EMN, jenž shrnuje termíny vztahující se k azylu a migraci.² Jednotně užívaná terminologie v rámci výstupů EMN usnadňuje porovnatelnost informací poskytnutých jednotlivými členskými státy. Pro účely studie pracujeme s termíny „neregulérní migrant, neregulérní migrace“ spíše než s termínem „nelegální“.

Významový slovník EMN termínem „neregulérní migrant“ odkazuje v kontextu EU na občana třetí země, který nesplňuje podmínky vstupu dle čl. 5 Schengenského hraničního kodexu či další podmínky vstupu a pobytu v členském státě.

1.3. Metodologie

Studie byla vypracována národním kontaktním místem Evropské migrační sítě (EMN) na základě jednotného zadání EMN, dle kterého vypracovávají své výstupy všechny členské státy EU. Národní zprávy, resp. studie budou podkladem pro zpracování souborné zprávy Evropské komise všeobecně hodnotící politiku z oblasti neregulérní migrace v prostoru Evropské unie.

² Významový slovník EMN je k dispozici na <http://emn.intrasoft-intl.com/Glossary/index.do#Top>.

Při sběru podkladových materiálů a informací měl klíčový význam kontakt a spolupráce s pracovníky zejména státních úřadů, kteří měli možnost poskytnout cenné zdroje a informace o tvorbě politik i způsobu implementace konkrétních opatření. V rámci odboru azylové a migrační politiky MV ČR poskytlo velmi cenné zhodnocení legislativní úpravy oddělení zabývající se azylovou a migrační legislativou. Další zajímavé podněty a doporučení přicházely od pracovníků dalších oddělení odboru.

Velice důležitá úloha v rovině implementační připadá Policii ČR, množství informací k neregulérní migraci je shromažďováno a vyhodnocováno Ředitelstvím služby cizinecké policie (ŘSCP). V souvislosti s přípravou studie bylo ŘSCP kontaktováno s žádostí o podrobnější informace týkající se praktických opatření proti neregulérní migraci, statistických dat a mezinárodní spolupráce. Mnohé informace jsou dostupné prostřednictvím intranetových stránek MV ČR. Přímou na stránkách oddělení analýzy rizik ŘSCP, v sekci analýzy a statistiky, pod označením „nelegální migrace v ČR“ lze stahovat statistické přehledy týkající se neregulérní migrace i aktuální zhodnocení migračních trendů v ČR. ŘSCP rovněž každoročně publikuje *Zprávu o migraci na území České republiky z pohledu Služby cizinecké policie*, která spolu se souhrnnou zprávou odboru azylové a migrační politiky - *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky* - tvořila velice důležitý poklad pro přípravu studie.

Některá data zejména související s neregulérním zaměstnáváním cizinců a statistické údaje k tomuto byla poskytnuta Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Pro některé informace uváděné ve studii byly již dříve vypracovávány odpovědi prostřednictvím ad hoc dotazů EMN, i tyto materiály byly proto využity jako zdrojové materiály studie.

Podstatné byly také materiály vytvořené dalšími členy národní sítě EMN. V návaznosti na výzkumný projekt Přírodovědecké fakulty UK v Praze, který se zabýval neregulérními pracovními aktivitami migrantů v ČR, byla v roce 2008 publikována kniha *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: Česko v evropském kontextu*. Přínosné byly rovněž materiály a články neziskových nevládních organizací.

Co se týká problémů, které se při psaní studie vyskytly, nedostupnost statistických dat činila nejčastější komplikaci. Spolehlivé údaje o počtu neregulérních migrantů v ČR je velice obtížné získat, stejně tak nejsou z informačních systémů dostupné údaje týkající se účelových manželství a účelových prohlášení o určení otcovství. Sledována nejsou ani souhrnná data týkající se nákladů souvisejících se systémem a provozem opatření proti neregulérní migraci.

2. POLITICKÝ A PRÁVNÍ RÁMEC VE VZTAHU K NEREGULÉRNÍ MIGRACI

Tato kapitola poskytuje přehled národních politik, institucionální a legislativní rámec ČR ve vztahu k neregulérní migraci. Identifikuje sociální a politický kontext ovlivňující národní politiky a legislativu, politické a veřejné debaty k tématu, zčásti také aktivity neziskových nevládních organizací i akademického sektoru.

2.1. Národní politika a legislativa ve vztahu k neregulérní migraci

2.1.1. Přehled současné národní politiky a přístupu k neregulérní migraci

Migrační politika České republiky je v souladu se *Zásadami politiky vlády v oblasti migrace cizinců*³ určována prioritou přijímat účinná opatření, která budou podporovat řízenou regulérní migraci na straně jedné, a minimalizovat neregulérní migraci na straně druhé. S tímto cílem souvisí také snaha zajistit účinnou ochranu státních hranic v rámci schengenského prostoru. Migrační politika státu se s ohledem na stanovené zásady politiky zaměřuje na odstraňování všech forem neregulérní migrace a dalších neregulérních aktivit, a to jak opatřeními národními, tak také opatřeními na poli mezinárodní spolupráce.

Problematice neregulérní migrace a obecně migrační a azylové problematice věnují odpovědné orgány stálou pozornost. V případě potřeby je téma řešeno i na úrovni vlády ČR. Na aktuálnosti toto téma získalo s ohledem na nutnost čelit dopadům ekonomické krize, která měla na vývoj v oblasti migrace značný vliv. V souvislosti s propouštěním zahraničních pracovníků v důsledku hospodářské krize přijala v únoru 2009 vláda Mirka Topolánka (koaliční vláda ODS, KDU-ČSL, SZ) celou řadu opatření s cílem řešit dopady krize na pobyt cizinců v ČR a minimalizovat případná rizika spojená s neregulérní migrací.⁴ V květnu 2010 schválila vláda Jana Fischera (úřednický kabinet) usnesením vlády č. 344 *Analýzu aktuálního vývoje a problémů v oblasti migrace a Postup České republiky v oblasti prevence a potírání nelegální migrace a negativních jevů spojených s migrací*. Materiál předkládá opatření k prevenci a omezování neregulérní migrace a negativních jevů s migrací spojených.⁵

Současnou vládou Petra Nečase (koaliční vláda ODS, TOP 09, Věci veřejné) byl přijat Národní schengenský plán 2011, resp. *Národní plán pro řízení ochrany státních hranic ČR a správné provádění schengenského acqui*, který má za cíl průběžně udržovat dostatečnou kvalitu provádění schengenských standardů.⁶ V souvislosti s neregulérní migrací a ochranou hranic vychází Národní schengenský plán 2011 z tzv. čtyřpásmového integrovaného modelu ochrany státních hranic, kdy první pásmo zahrnuje aktivity realizované mimo území EU/schengenského prostoru; druhé pásmo se týká mezinárodní spolupráce v oblasti ochrany

³ Tento zásadní koncepční dokument migrační politiky byl schválen usnesením vlády ČR č. 55 z 13. ledna 2003.

⁴ Usnesení vlády ČR č. 171 ze dne 9. února 2009.

⁵ Usnesení vlády ČR č. 344 spolu s tzv. Národním schengenským plánem nahradilo dosavadní mechanismus, na základě kterého byla opatření k omezování neregulérní migrace směřována, a sice tzv. *Akční plán boje s nelegální migrací* („Akční plán“). Součástí Akčního plánu tvořil každoročně aktualizovaný harmonogram pro plnění jednotlivých opatření.

⁶ Schválen usnesením vlády České republiky č. 4 z 5. ledna 2011.

hranic; třetí pásmo zahrnuje opatření na vnější hranici; a čtvrté pásmo aktivity implementované na území ČR.

Pod záštitou současné vlády Petra Nečase je rovněž připravována zcela nová legislativní úprava podmínek vstupu a pobytu cizinců na území ČR. V této souvislosti byl odborem azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR vypracován návrh věcného záměru nové právní úpravy vstupu a pobytu cizinců na území České republiky, volného pohybu občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků a ochrany státních hranic. Návrh věcného záměru byl připomínkován ostatními dotčenými resorty, projednán Legislativní radou vlády a dle nejaktuálnějších zpráv také schválen vládou ČR.⁷ Dokončení legislativního procesu je plánováno v roce 2013.

S problematikou neregulérní migrace úzce souvisí *Nový systém ekonomické migrace do České republiky*, zásadní koncepční dokument, který předkládá přehled podmínek ekonomické migrace pro občany třetích zemí, resp. podmínek spojených s výkonem ekonomických aktivit na území ČR (jak pracovní migrace, tak vstup a pobyt za účelem podnikání).⁸ Opatření zaváděná v souvislosti s tímto systémem mají za cíl přispět k prevenci neregulérní migrace v ČR. Nový systém ekonomické migrace tvoří součást návrhu nové právní úpravy vstupu a pobytu cizinců na území České republiky.

Stálou pozornost ČR věnuje uzavírání readmisních smluv, které jsou také vnímány jako jeden z účinných nástrojů omezování neregulérní migrace. V oblasti sjednávání readmisních smluv ČR vyvíjí aktivity třemi směry. Věnuje se jednak sjednávání dvoustranných readmisních smluv, také se spolupodílí na práci Komise EU při sjednávání unijních readmisních dohod s vybranými třetími státy a rovněž k těmto unijním readmisním dohodám sjednává bilaterální prováděcí protokoly.

Téma neregulérní migrace je diskutováno nejen na půdě příslušných státních úřadů, které mají tuto problematiku v kompetenci, ale také odbornou veřejností, zejména pracovníky mezinárodních organizací či neziskových nevládních organizací a akademiky, kteří se tématu věnují v rámci různých projektů.

Neziskové nevládní organizace opakovaně navrhují využívat regularizace jako možného nástroje k omezování neregulérní migrace. V dubnu 2011 byla ve spolupráci několika neziskových organizací uspořádána k tématu regularizace konference, na které byly prezentovány závěry projektu *Regularizace jako jeden z nástrojů v boji proti nelegální migraci*. Cílem projektu bylo iniciovat širší debatu k tomuto tématu.

Dlouhodobé stanovisko Ministerstva vnitra ČR k možnosti zavádění regularizačních opatření nicméně zůstává neměnné, MV ČR nevnímá hromadnou regularizaci jako efektivní nástroj a možné řešení, které by vedlo k omezování neregulérní migrace, a o zahrnutí regularizace do

⁷ Vláda ČR schválila návrh věcného záměru nové právní úpravy vstupu a pobytu cizinců na území České republiky, volného pohybu občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků a ochrany státních hranic na svém zasedání dne 29. února 2012.

⁸ Schválen usnesením vlády ČR č. 48/2011.

migrační strategie České republiky neuvažuje. Jak současná, tak i budoucí právní úprava přesto znají možnosti individuální regularizace.

Na neregulérní pracovní aktivity migrantů v ČR se zaměřil projekt Přírodovědecké fakulty UK, který probíhal pod vedením Dušana Drbohlava v letech 2005 – 2007. Závěry projektu byly publikovány v knize *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: Česko v evropském kontextu*.

2.1.2. Přehled legislativní úpravy vztahující se k neregulérní migraci

Základní právní rámec neregulérní migrace v ČR vymezuje zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, a to zejména jeho části reprezentované Hlavou II. dílem 5. (výjezdní příkaz a rozhodnutí opustit území) §50 a §50a; Hlavou VIII. určující povinnosti cizinců a jiných osob; Hlavou X., která se týká správního vyhoštění, včetně ustanovení o úhradě nákladů spojených se správním vyhoštěním §123 a ustanovení o možnosti pomoci s návratem do země původu §123a; Hlavou XI. (zvláštní opatření za účelem vycestování cizince z území a zajištění a Hlavou XIV. (správní delikty).

Kromě zákona č. 326/1999 Sb. je zásadní také vyhláška č. 447/2005 ze dne 3. listopadu 2005, kterou se stanoví výše nákladů na ubytování, stravování a přepravu po území ČR cizince zajištěného za účelem správního vyhoštění.

V souvislosti s trestním stíháním jednání vedoucího k napomáhání při neregulérní migraci je třeba rovněž zmínit zákon 40/2006 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Zejména pak ustanovení §337 (maření výkonu úředního rozhodnutí), §340 (organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice), § 341 (napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky) a § 342 (neoprávněné zaměstnávání cizinců).

Úplný přehled legislativy vztahující se k neregulérní migraci spolu se stručnou charakteristikou následuje.

A. Ústavní pořádek České republiky

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů;
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zejména čl. 14 odst. 5 – cizinec může být vyhoštěn jen v případech stanovených zákonem).

B. Zákony a prováděcí předpisy

- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

C. Mezinárodní smlouvy

- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, ve znění pozdějších předpisů (sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.);
- Úmluva o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů (sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb.);
- Readmisní smlouvy s těmito státy: Spolková republika Německo, Slovenská republika, Polská republika, Maďarská republika, Rakouská republika, Bulharská republika, Rumunsko, Republika Slovinsko, Chorvatská republika, Moldavská republika, Kanada, Vietnamská socialistická republika, Arménská republika.

D. Právní předpisy Evropské unie

- Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985, ve znění pozdějších předpisů EU
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex), ve znění nařízení č. 296/2008, 81/2009 a 265/2010;
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 ze dne 9. července 2008 o Vízovém informačním systému (VIS) a o výměně údajů o krátkodobých vízech mezi členskými státy (nařízení o VIS)
- Směrnice Rady 2001/40/ES ze dne 28. května 2001 o vzájemném uznávání rozhodnutí o vyhoštění státních příslušníků třetích zemí;
- Směrnice Rady 2002/90/ES ze dne 28. listopadu 2002, kterou se definuje napomáhání k nepovolenému vstupu, přechodu a pobytu;
- Směrnice Rady 2003/110/ES ze dne 25. listopadu 2003 o pomoci při tranzitu za účelem vyhoštění leteckou cestou;
- Směrnice Rady 2004/81/ES ze dne 29. dubna 2004 o povolení k pobytu vydávaném státním příslušníkům třetích zemí, kteří jsou obětmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovaectví, a kteří spolupracují s příslušnými orgány;
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích států;
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES ze dne 18. června 2009, o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí;
- Rozhodnutí Rady ze dne 23. února 2004 o kritériích a praktických opatřeních k vyrovnání finančních nevyvážeností vzniklých v souvislosti s používáním směrnice 2001/40/ES o vzájemném uznávání rozhodnutí o vyhoštění státních příslušníků třetích zemí (2004/191/ES);

- Rozhodnutí Rady ze dne 26. května 1997 o výměně informací týkajících se pomoci při dobrovolném návratu státních příslušníků třetích zemí (1997/340/ES);
- Rozhodnutí Rady ze dne 16. prosince 1996 o sledování provádění aktů přijatých Radou v oblasti nedovoleného přistěhovalectví, zpětného přijetí, nedovoleného zaměstnávání státních příslušníků třetích zemí a spolupráce při výkonu rozhodnutí o vyhoštění (1996/749/ES);
- Rezoluce Rady ze dne 4. prosince 1997 o opatřeních, která mají být přijata za účelem boje proto účelovým sňatkům (97/C 382/01);
- Rezoluce Rady ze dne 26. června 1997 o nezletilých osobách bez doprovodu, které jsou státními příslušníky třetích zemí (97/C 221/03).
- Readmisní smlouvy Unie s těmito státy: zvláštní administrativní oblast Čínské lidové republiky Hongkong, zvláštní administrativní oblast Čínské lidové republiky Macao, Srílanská demokratická socialistická republika, Albánská republika, Ukrajina, Ruská federace, Moldavská republika, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora a Republika Srbsko, Gruzie.

2.1.3. Postihy/sankce v případě iregularity

V souvislosti s neregulérním vstupem a pobytem na území zná česká legislativa, konkrétně zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, následující trestné činy:

§ 168 – obchodování s lidmi;

§ 340 – organizování a umožnění neregulérního překročení státní hranice;

§ 341 – napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky;

§ 342 – neoprávněné zaměstnávání cizinců.

Trestní postih je stanoven pro subjekty těchto trestných činů (tj. pachatele – kdo obchoduje s lidmi, kdo napomáhá neoprávněnému pobytu atd.), nikoli pro objekty (oběti) těchto trestných činů. Pachatelem může být fyzická osoba a od 1.1. 2012 nově také osoba právnická. Trestní odpovědnost právnických osob je zakotvena v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, jenž nabyl účinnosti 1.1. 2012.⁹

Pokud se cizinec zdržuje na území ČR, ačkoli mu byl uložen trest vyhoštění anebo bylo rozhodnuto o jeho správním vyhoštění, může být shledán odpovědným ze spáchání trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání ve smyslu §337 trestního zákoníku. V tomto případě však nejde o trest za samotný neregulérní vstup nebo pobyt, ale o trest za nerespektování rozhodnutí správního orgánu, resp. soudu.

⁹ Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

2.1.4. Změny legislativy ve vztahu k neregulární migraci

S ohledem na zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky se v několika posledních letech odehrávaly legislativní změny ve směru harmonizace zákona s evropskou legislativou, jedná se zejména o následující směrnice Evropského parlamentu a Rady:

Směrnice č. 2004/81/ES týkající se vydávání povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou oběťmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví a spolupracují s příslušnými orgány s ohledem na vyšetřování tohoto (ustanovení §42e - povolení k pobytu za účelem ochrany na území, §48a a 126a).

Směrnice č. 2008/115/ES, tzv. návratová směrnice, se v zákoně 326/1999 Sb. odrazila v ustanovení §123a (postulujícího možnost hrazení nákladů spojených s návratem cizince se správním vyhoštěním ministerstvem vnitra, je-li to ve veřejném zájmu) a následně v obsahu Hlavy XI. Zavedením ustanovení §123b a 123c a úpravou §124, §125, §128 a §129.

Směrnice č. 2009/52/ES, tzv. sankční směrnice, se odrazila především v nové hmotné trestněprávní normě v podobě trestního zákoníku, zákon č. 40/2009 Sb., jež vstoupila v platnost od 1.1. 2010, zavedením nové skutkové podstaty §342 v podobě trestného činu neoprávněné zaměstnávání cizinců.

Podrobný výčet legislativních změn ve vztahu k neregulární migraci i jejich charakteristika následuje níže.

□ *Novela zákona o pobytu cizinců (zákon č. 428/2005 Sb.):*

V rámci této novelizace došlo ke změnám Hlavy XII, která upravuje otázky související s umístěním cizinců do zařízení pro zajištění cizinců (ZZC). Novelizace byla provedena v reakci na opakovanou kritiku týkající se vnitřního režimu zařízení ze strany nevládních organizací, ke které se připojil také Zmocněnec vlády pro lidská práva a Veřejný ochránce práv. Změny vycházely z principu, že omezení práv a svobod zajištěných cizinců by nemělo jít nad míru nezbytnou k dosažení účelu zajištění. Kromě toho se ve smyslu Úmluvy o právech dítěte stanovily zvláštní podmínky pro zajištění dětí ve věku 15 až 18 let pobývajících na území bez doprovodu zákonného zástupce.

Oprávnění ke zřizování a provozování ZZC bylo převedeno z policie na ministerstvo vnitra, čímž se vytvořily podmínky pro to, aby se ZZC svým vnitřním režimem přiblížilo přijímacím střediskům azylových zařízení. Cílem byla celková humanizace ZZC mimo jiné i zdůrazněním volnočasových aktivit, pohybu po objektu zařízení a povinnou školní docházkou pro děti mladší 15 let. Změnily se také podmínky přijímání návštěv zajištěnými cizinci.

□ *Novela zákona o pobytu cizinců (zákon č. 161/2006 Sb.):*

Podstatnou změnou bylo zavedení nové úpravy vydávání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany cizinců, která se vztahuje zejména na případy vymezené směrnicí Rady 2004/81/ES. Do zákona byly dále transponovány směrnice č. 2003/109/ES (o právním postavení příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty) a směrnice 2004/38/ES (o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat

a pobývat na území členských států). V této souvislosti byla upravena ustanovení o správním vyhoštění cizinců.

□ Novela zákona o pobytu cizinců (zákon č. 165/2006 Sb.):

Došlo k posílení zabezpečení právních jistot vyhošťovaných cizinců tím, že součástí rozhodnutí o správním vyhoštění tvoří posouzení existence překážky vycestování (§ 179), kterou si policie nevyhodnocuje sama, ale vyžaduje si stanovisko Ministerstva vnitra ČR.

□ Novela zákona o pobytu cizinců (zákon č. 170/2007 Sb.):

Transpozice unijních předpisů v souvislosti se zprovozněním SIS.

Zpřísnily se podmínky pobytu cizinců, kteří porušili povinnost ve stanovené lhůtě vycestovat z území České republiky. Toto jednání je považováno za závažné porušení veřejného pořádku, které je důvodem opravňujícím omezit osobní svobodu takového cizince. Před realizací vlastního vycestování (za policejní asistence) je cizinec zajištěn.

Zpřesnily se některá ustanovení vztahující se k cizincům, kteří jsou umístováni do ZZC. Byla zohledněna doporučení Veřejného ochránce práv, která byla obsažena v souhrnné zprávě z návštěv ZZC. V souvislosti s institutem dobrovolného návratu (repatriace) těchto cizinců byla řešena otázka úhrady nákladů spojených s návratem cizince do země, jejímž je občanem, nebo do jiného státu, který cizinci umožní vstup na své území.

□ Nález Ústavního soudu vyhlášený ve Sbírce zákonů pod č. 47/2009 Sb.:

Ústavní soud zrušil ustanovení §171 odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců, které vylučovalo soudní přezkum rozhodnutí o správním vyhoštění cizince v případě, že se před zahájením tohoto řízení o správním vyhoštění zdržoval cizinec na území nebo v tranzitním prostoru mezinárodního letiště neoprávněně.

□ Novela zákona o pobytu cizinců (zákon č. 427/2010 Sb.):

Transpozice směrnice 2009/52/ES (o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí), jejímž cílem je upravit společné postihy a opatření vůči zaměstnavatelům státních příslušníků třetích zemí, kteří na území členských států pobývají neoprávněně, a účinně tato opatření prosazovat.

Transpozice směrnice 2008/115/ES o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí, jež zavádí soubor pravidel platných pro všechny státní příslušníky třetích zemí, kteří nesplňují nebo přestali splňovat podmínky vstupu nebo pobytu v členském státě, s cílem stanovit jasná, průhledná a spravedlivá pravidla pro účinnou návratovou politiku jakožto nezbytnou složku dobře řízené migrační politiky.

Rovněž se reagovalo na nález Ústavního soudu č. 47/2009 Sb. (viz výše). Zrušením ustanovení §171 odst. 1 písm. c) zákona o pobytu cizinců má i skupina cizinců dle tohoto ustanovení právo podat žalobu, přičemž tato má ze zákona odkladný účinek. Dále byla

zohledněna judikatura Nejvyššího správního soudu, zabývající se oblastí právních vztahů týkajících se náhrady nákladů správního vyhoštění - §123 zákona o pobytu cizinců (mj. rozsudek 3 As 7/2009 - 493) a definicí pronásledování a vymezení původců pronásledování (rozsudek 5 Azs 50/2008-624).

2.1.5. Legislativa nevztahující se přímo k neregulární migraci

Co se týká legislativy, jež se k neregulární migraci přímo nevztahuje, ale přesto má na oblast svůj vliv, uvádíme zejména následující zákony:

- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Napojení tohoto zákona k problematice neregulární migrace můžeme spatřovat především v následujících ohledech. V roce 2006 došlo v souvislosti s novelou zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR k novelizaci zákona o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb. v ustanovení §87, a to ve smyslu zvýšení informovanosti úřadů práce o zaměstnávání občanů EU a některých kategorií občanů třetích zemí dlouhodobě pobývajících na území ČR. V roce 2010 došlo v souvislosti s novelou zákona č. 326/1999 Sb. ke změně zákona o zaměstnanosti, zákon č. 435/2004 Sb., ve směru rozšíření spektra kontrolních orgánů, jež mají pravomoc kontrolovat podmínky výkonu práce cizinců, o celní úřady §126.

- Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu).

Zákon o azylu je vystavěn zejména na principech mezinárodního uprchlického práva, umožňuje tak v podstatě jakémukoli cizinci, který se nachází na území České republiky požádat o mezinárodní ochranu. Formálně je tento úkon svázán jen minimálními pravidly, a je proto velmi jednoduchý. Podání žádosti o mezinárodní ochranu je tak často vnímáno jako nejsnazší cesta, jak si alespoň na určitou dobu pobyt na území České republiky „regularizovat“ a oddálit tak např. hrozící vyhoštění.

2.2. Institucionální rámec

Migrační problematika, potažmo problematika neregulární migrace spadá do působnosti několika úřadů. Hlavním gestorem problematiky mezinárodní migrace a azylu je **Ministerstvo vnitra ČR** (MV ČR), a to jak v rovině legislativně - koncepční, tak realizační. V rámci Ministerstva vnitra ČR se migračními otázkami zabývá odbor azylové a migrační politiky (OAMP), některé kompetence zejména v rovině implementační spadají do působnosti Policie ČR – Ředitelství služby cizinecké policie a odborů cizinecké policie krajských ředitelství policie, Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu PČR (ÚOOZ) a Správy uprchlických zařízení (SUZ). Odbor bezpečnostní politiky MV ČR je odpovědný za analytickou a koncepční činnost a vytváření strategií v oblasti organizovaného zločinu a obchodu s lidmi.

Odbor azylové a migrační politiky je zodpovědný za tvorbu politik v oblasti mezinárodní ochrany, regulérní i neregulérní migrace včetně readmisní a návratové politiky. V gesci má rovněž politiku v oblasti ochrany hranic a schengenské spolupráce, je také tvůrcem a koordinátorem politiky integrace cizinců a osob s mezinárodní ochranou. V rovině realizační OAMP zabezpečuje výkon státní správy nejen v řízení o mezinárodní ochraně, ale rovněž v řízení o pobytu. OAMP má ve své gesci agendu trvalých pobytů a od 1. 1. 2011 rovněž agendu dlouhodobých víz a dlouhodobých pobytů včetně pobytů občanů EU a jejich rodinných příslušníků.

Policie ČR - Ředitelství služby cizinecké policie a odbory cizinecké policie krajských ředitelství policie - plní úkoly související s ochranou hranic, odhalováním neregulérní migrace, uplatňováním represivních opatření vůči cizincům zdržujícím se na území ČR v rozporu se zákonem č. 326/1999 Sb.¹⁰ a řešením trestné činnosti spáchané v souvislosti s překračováním státních hranic a s přeshraniční trestnou činností.

Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování (ÚOOZ SKPV) PČR se zaměřuje především na odhalování trestné činnosti závažnějšího charakteru. V souvislosti s neregulérní migrací se jedná především o oblast boje proti převaděčství, problematiku obchodu s lidmi, nucené práce a jiných forem vykořisťování.

Správa uprchlických zařízení je organizační složka státu zřízená Ministerstvem vnitra ČR. SUZ provozuje přijímací, pobytová a integrační azylová střediska, ve kterých poskytuje zejména ubytovací, stravovací, psychologické, sociální, vzdělávací a poradenské služby a zajišťuje také volnočasové aktivity. Většina z těchto aktivit probíhá i v zařízeních pro zajištění cizinců, která SUZ rovněž provozuje. Od roku 2009 SUZ poskytuje služby v nově zřizovaných Centrech na podporu integrace cizinců.

Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR je odpovědný za analytickou a koncepční činnost a vytváření strategií v oblasti organizovaného zločinu a obchodu s lidmi. Každoročně je odborem zpracovávána *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku* poskytující komplexní informace o vývoji bezpečnostní situace v ČR.¹¹

Kromě resortu ministerstva vnitra se problematika neregulérní migrace více či méně dotýká působnosti dalších úřadů. **Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)** na základě zákona č. 435/2004 Sb.¹² mj. vymezuje okruh subjektů působících v roli zaměstnavatele a ve vztahu k cizím státním příslušníkům stanovuje kritéria vstupu jednotlivých kategorií cizinců na trh práce. MPSV je gestorem *Meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice*, který se zabývá problematikou neregulérního zaměstnávání cizinců.

¹⁰ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Zpráva je dostupná na internetových stránkách MV ČR.

¹² Zákon č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

S ohledem na kontrolní činnost spadají do působnosti MPSV metodický dohled a kontrola jednotlivých poboček **Úřadu práce ČR**, které na základě situace na trhu práce povolují zaměstnání cizinců a rovněž provádějí v úzké spolupráci s Policií ČR a orgány celní správy kontrolu neregulérního zaměstnávání.¹³

Celní úřady¹⁴ podobně jako krajské pobočky Úřadu práce provádějí kontroly dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti.¹⁵ Kontrolní činností se rovněž zabývají **živnostenské úřady**,¹⁶ a to ve vztahu k cizincům vedeným v živnostenském rejstříku. Živnostenské úřady ověřují, zda nedochází k porušování živnostenského zákona a zákonů souvisejících s podnikáním.

Problematika neregulérní migrace se částečně dotýká také resortu **Ministerstva zahraničních věcí (MZV)**. MZV je odpovědné za vydávání schengenských víz, na českých ambasádách a konzulárních úřadech v zahraničí jsou rovněž přijímány žádosti o udělení dlouhodobých víz k pobytu nad 90 dnů a povolení k dlouhodobému pobytu, které jsou následně odesílány k rozhodnutí pracovištím OAMP.

Některé otázky se řeší ve spolupráci s resorty **Ministerstva spravedlnosti** a **Ministerstva dopravy**.

2.2.1. Meziresortní spolupráce

Pro vytváření politik z oblasti neregulérní migrace i pro implementaci opatření zacílených k omezování neregulérní migrace je zásadní spolupráce mezi institucemi, kterých se problematika dotýká. V rámci ministerstva vnitra se jedná o úzkou spolupráci OAMP, SUZ a jednotlivých složek Policie ČR. S ohledem na meziresortní spolupráci jsou hlavní formy této spolupráce shrnuty níže.

Významnou roli při sledování migrace na území České republiky, včetně všech s ní spojených doprovodných jevů, má **Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci** (dále jen „Analytické centrum“). Jedná se o meziresortní orgán, v jehož rámci pracují čtyři tematicky zaměřená fóra: fórum Migrace; fórum Víza; fórum Operativa a bezpečnost; a fórum Strategie.¹⁷ V Analytickém centru jsou zastoupeny všechny resorty zapojené do

¹³ Kontrolních akcí poboček Úřadu práce ČR se v menší míře účastní i pracovníci dalších úřadů např. oblastních inspektorátů práce a České správy sociálního zabezpečení.

¹⁴ Celní úřady spadají pod Ministerstvo financí ČR.

¹⁵ Zákon č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Živnostenské úřady spadají pod Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR.

¹⁷ Fórum Migrace se zaměřuje na sledování situace v oblasti pobytu cizinců na území České republiky, fórum Víza se zabývá monitorováním vízové politiky a praxe, fórum Operativa a bezpečnost operativně hodnotí bezpečnostní rizika související s ochranou státních hranic a neregulérní migrací. Zastřešujícím prvkem činnosti Analytického centra je fórum Strategie, které se zaměřuje na formulování komplexních stanovisek k ochraně hranic a migrační realitě v České republice.

problematiky ochrany hranic a migrace,¹⁸ což dává možnost operativní a rychlé reakce na vzniklé problémy. Výstupy centra jsou využitelné jako podklad pro řízení české migrační politiky i přijímání politických rozhodnutí v této oblasti. Gestorem Analytického centra je OAMP MV ČR.

Na činnost Analytického centra dohlíží **Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic ČR** (dále jen „Koordinační orgán“), který na úrovni řídicích pracovníků s rozhodovací pravomocí, resp. na úrovni náměstků ministra vybraných resortů usměrňuje opatření přijímaná v oblasti ochrany státních hranic a migrace.¹⁹

Koordinaci a spolupráci v oblasti boje s neregulérním zaměstnáváním cizinců zajišťuje **Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců** (MOPNZC), který je řízený Ministerstvem práce a sociálních věcí.

2.2.2. Spolupráce státních institucí s neziskovými nevládními organizacemi a s Mezinárodní organizací pro migraci

Pro oblast neregulérní migrace je významná také spolupráce státních institucí s neziskovými nevládními organizacemi (NNO) a mezinárodními organizacemi, zejména Mezinárodní organizací pro migraci (IOM), tato spolupráce je významná především v rovině implementační.

V rámci implementace programu dobrovolných návratů MV ČR dlouhodobě úzce spolupracuje s pražskou kanceláří Mezinárodní organizace pro migraci (IOM Praha). IOM zajišťuje nejen samotnou realizaci dobrovolného návratu, ale také související poradenství a asistenci, které jsou pro úspěšné uskutečnění návratu nezbytné. IOM poskytuje informace o dobrovolném návratu, a to zejména cizincům umístěným v zařízeních pro zajištění cizinců, poradenství cizincům s povinností opustit území České republiky, na které nebyl uplatněn institut zajištění, asistenci při komunikaci se zastupitelskými úřady dotčených zemí, nejčastěji v souvislosti s vyřízením náhradního cestovního dokladu, zajišťuje realizaci samotného návratu a v případě potřeby poskytuje také tranzitní a po příletovou asistenci navraceným cizincům.

Kromě dobrovolných návratů se Mezinárodní organizace pro migraci ve spolupráci s MV ČR podílí na celé řadě dalších projektů. IOM je partnerem MV ČR v projektu Podpory reintegrace gruzínských navrátilců a implementace readmisní dohody mezi EU a Gruzii. V minulosti bylo ve spolupráci s IOM realizováno několik projektů zahraniční rozvoje

¹⁸ Ministerstvo vnitra, včetně Policie České republiky, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo financí, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo průmyslu a obchodu a Ministerstvo spravedlnosti.

¹⁹ V Koordinačním orgánu jsou zastoupeny totožné instituce jako v případě Analytického centra, tedy Ministerstvo vnitra, včetně Policie České republiky, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo financí, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo průmyslu a obchodu a Ministerstvo spravedlnosti.

pomoci či organizováno školení o neregulérních dokladech např. pro Jordánsko, Irák, Moldávii, Arménii, Gruzii a Kyrgyzstán.

S neziskovými nevládními organizacemi MV ČR spolupracuje při realizaci *Programu podpory při potírání nelegální migrace* („Program“).²⁰ Cílem programu je zajistit efektivní spolupráci mezi osobami, kterým bylo napomáháno k nedovolenému přistěhovaectví, orgány činnými v trestním řízení a dalšími zainteresovanými subjekty při odhalování a objasňování předmětné trestné činnosti a zároveň při vytváření preventivních opatření, a to vše za současného zajištění nezbytné péče pro dotčené osoby a případně i pro jejich rodinné příslušníky nacházející se na území ČR.

Za tímto účelem je v rámci Programu nastaven systém spolupráce jednotlivých zúčastněných subjektů.²¹ První fáze Programu je zaměřena na detekování případných svědků, kterým jsou průběžně poskytovány ucelené informace o Programu, právní poradenství a popř. potřebná sociální a psychologická pomoc tak, aby svá rozhodnutí ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení nebo k dobrovolnému návratu činili v maximálně objektivních podmínkách. Druhá fáze je pak orientována na bezproblémový průběh trestního řízení a podporu svědků cílenou na jejich možnou sociální integraci a zapojení do běžného života.

Důležitou úlohu sehrává neziskový sektor ve spolupráci s orgány státní správy v oblasti prevence neregulérní migrace a neregulérního zaměstnávání cizinců, a také s ohledem na aktivity zaměřené na práci s cizinci v neregulérním postavení, či asistenci při řešení problémů neregulérního postavení cizince.

²⁰ Tento Program byl vytvořen odborem azylové a migrační politiky MV ČR v souladu se *Zásadami politiky vlády v oblasti migrace cizinců* zakotvenými v usnesení vlády České republiky č. 55 ze dne 13. ledna 2003. Program byl schválen usnesením vlády České republiky č. 502 ze dne 16. května 2007.

²¹ Na vytvořeném systému participují příslušné orgány činné v trestním řízení, neziskové nevládní organizace, Mezinárodní organizace pro migraci, Policie ČR, Správa uprchlických zařízení MV ČR a OAMP MV ČR, který je hlavním koordinátorem činností v rámci Programu.

3. OPATŘENÍ SMĚŘUJÍCÍ K OMEZOVÁNÍ NEREGULÉRNÍ MIGRACE

Kapitola je rozdělena na čtyři podkapitoly, v každé z nich jsou uvedeny příklady typů opatření zavedených Českou republikou při řešení neregulární migrace. Jedná se o opatření zaváděná v souvislosti s obdobím před vstupem na území; v době vstupu na území, jedná se o opatření, jež mají za cíl odhalení neregulárních migrantů na hranicích; v době pobytu na území; a opatření, která nabízejí neregulárním migrantům možnost „vystoupit z neregulárního postavení“ např. prostřednictvím účasti na programu asistovaných dobrovolných návratů.

3.1. Opatření proti neregulární migraci – období před vstupem na území ČR

3.1.1. Informační aktivity v oblasti prevence

Projekty na posilování informovanosti cizinců před odjezdem ze země původu – Mongolsko

Velký význam mají preventivní opatření zaměřená na posílení informovanosti cizinců o možných rizicích spojených s migrací, odbor azylové a migrační politiky v této souvislosti v minulosti realizoval několik projektů. Na přelomu roku 2008 a 2009 byl ve spolupráci s Mezinárodní organizací pro migraci zahájen projekt cílený na posílení informovanosti mongolských pracovních migrantů o podmínkách na pracovním trhu, životních nákladech v ČR, o povinnostech a právech migrantů a možnostech pomoci při řešení záležitostí spojených s pobytovým režimem. Informační kampaň probíhala souběžně v Mongolsku a České republice. Konkrétně se jednalo o:

- mediální kampaň v Mongolsku probíhající jednak prostřednictvím televizních kanálů, jednak v tištěných médiích;
- zřízení internetových stránek v mongolštině se souhrnem informací o pracovním trhu, pobytovém režimu, povinnostech a právech migrantů, síti neziskových organizací pracujících s migranty;
- vytvoření informativních brožur, které byly na zastupitelském úřadu ČR v Mongolsku vkládány do pasů držitelů pracovního povolení a dalších dlouhodobých víz, opět s informacemi o pracovním trhu a pracovně právních vztazích, pobytovém režimu, včetně kontaktních informací neziskových organizací a varování před praktikami zprostředkovatelských agentur i jednotlivců;
- a vytvoření informativních brožur, které byly distribuovány mezi členy mongolské komunity v ČR, zejména s informacemi o programu dobrovolných návratů a programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi.

V rámci druhé fáze projektu, pod označením *Pokračování informační kampaně na prevenci nelegální migrace mongolských občanů*, byl vytvořen a distribuován dokumentární film s tematikou pracovní migrace mongolských občanů v ČR zobrazené na konkrétních osudech pracovních migrantů. Natočen byl také krátký instruktážní film, který mongolské migranty názorně instruuje, jak postupovat např. při žádosti o pracovní vízum.

Asistenční systém zaměstnávání občanů Ukrajiny v ČR

Další informační aktivitu v oblasti prevence představuje *Asistenční systém zaměstnávání občanů Ukrajiny v ČR*, který vznikl propojením projektu odboru azylové a migrační politiky MV ČR *Prevence zneužívání pracovních sil na evropském trhu práce se zaměřením na ČR* a veřejné zakázky MPSV *Realizace aktivit působících preventivně proti nelegální pracovní migraci do ČR z Ukrajiny*. Realizátorem celého systému byla Charita ČR.

Systém byl zřízen ve snaze řešit:

- narůstající problém tzv. klientského systému a neregulérního zprostředkování práce;
- potřebu lépe informovat potenciální pracovní migranty o regulérních formách pracovní migrace a zaměstnání v ČR a o rizicích neregulérních postupů;
- potřebu efektivnějšího managementu pracovní migrace, včetně migrace krátkodobé a cirkulární.

Systém se zaměřil na poskytování informací potenciálním migrantům tak, aby byli schopni učinit kvalifikované rozhodnutí v souvislosti s imigrací do ČR, včetně varování před riziky neregulérní migrace. Jeho cílem bylo rovněž vytvořit regulérní alternativu „klientského systému“, tzn. nabídnout obdobné služby a individuální asistenci (zprostředkovat kontakt mezi zaměstnavateli a budoucími zaměstnanci včetně zprostředkování práce v ČR, sociálně-právní poradenství, asistence zejména při vyplňování a podávání žádostí o nutná povolení a na úřadech).

3.1.2. Způsoby prověřování před vstupem na území

Prověřování v souvislosti s udělováním víz

Postupy a podmínky pro udělování víz za účelem průjezdu členským státem či předpokládaného pobytu na jeho území, který nepřesáhne tři měsíce během jakéhokoliv šestiměsíčního období, stanoví Vízový kodex. Při posuzování žádosti o jednotné vízum se zjišťuje, zda žadatel splňuje podmínky pro vstup stanovené v čl. 5 odst. 1 písm. a), c), d), a e) Schengenského hraničního kodexu. Posuzuje se také, zda žadatel nepředstavuje riziko s ohledem na neregulérní migraci nebo pro bezpečnost členských států, a zda zamýšlí opustit území členských států před uplynutím platnosti víza. Uvedené podmínky ověřuje konzulát kontrolou platnosti a pravosti dokladů, ověřením účelu a podmínek zamýšleného pobytu, včetně dostatečných finančních prostředků na obživu a návrat. Ověřováno je také, zda žadatel nemá odepřen vstup v SIS, nepředstavuje hrozbu pro veřejný pořádek, vnitřní bezpečnost, veřejné zdraví či mezinárodní vztahy kteréhokoliv z členských států a zda disponuje platným cestovním zdravotním pojištěním. Posouzení žádosti se zakládá zejména na pravosti a spolehlivosti předložených dokladů a pravdivosti a spolehlivosti prohlášení učiněných žadatelem. Při posuzování žádosti mohou konzuláty v odůvodněných případech žadatele předvolat k pohovoru a požadovat dodatečné doklady.

Prověřována jsou také pozvání, kdy se zpravidla zjišťuje situace zvoucí osoby, resp. zda je zvoucí osoba schopna dostát svým závazkům. Toto opatření řeší především specifický problém týkající se případného financování zdravotní péče čerpané cizincem na území ČR.

V souvislosti s udělováním víz se rovněž zjišťuje, zda cizinec podáváním opakovaných žádostí o udělení víza za různými účely nesleduje záměr získat jednotné schengenské vízum nebo dlouhodobé vízum „za jakýmkoliv účelem“, resp. s cílem vstoupit na území členského státu schengenského prostoru a zde působit bez ohledu na účel pobytu uděleného víza. Opatření má zejména za cíl předcházet neoprávněnému zaměstnávání, neoprávněnému podnikání, studiu a získání povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny v případech účelových manželství.

Předchozí konzultace a informace o vydaných vízech

Tzv. předchozí konzultace představují mechanismus, kdy při vydávání schengenských víz provádí bezpečnostní prověrku nejen stát vydávající vízum, ale v případě žadatelů z předem nadefinovaných zemí také jiný schengenský stát, který o to požádal. Podobně může členský stát požádat, aby mu byly *ex post* zaslány informace o vydaných vízech příslušníků třetích zemí.

Systém VIS

Vízový informační systém (VIS) je společný elektronický databázový systém schengenských států, který obsahuje údaje o státních příslušnících třetích zemí, kteří žádají o schengenské vízum. VIS využívají zastupitelské úřady členských států při vyřizování žádostí o víza a na hraničních přechodech orgány odpovědné za provádění hraniční kontroly. Mimoto je možné využívat VIS na území členských států při ověřování či určování totožnosti osob a v určitých případech také v rámci prevence, odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů a jiných závažných trestných činů. VIS výrazně zefektivňuje řízení o udělení víza a eliminuje některá slabá místa vízového procesu, neboť zastupitelský úřad jakéhokoli členského státu má k dispozici kompletní „vívovou historii“ žadatele a znemožňuje tak tzv. „visa shopping“ (podávání opakovaných žádostí na konzulátech různých členských států a obcházení kritérií pro určení členského státu příslušného pro posouzení žádosti). VIS obsahuje kromě standardních osobních údajů také biometrické údaje, konkrétně digitalizovanou fotografii a otisky prstů. Tím je eliminováno riziko záměny identity ve vízovém procesu, cestování tzv. „na podobu“ či falšování víz a dochází k zefektivnění kontrol na hranicích.

Styční důstojníci pro migraci a doklady

K omezování neregulérní migrace přispívá vysílání styčných důstojníků pro migraci a doklady na zastupitelské úřady České republiky v zahraničí. Styční důstojníci v minulosti odhalili množství padělaných dokladů, díky jejich činnosti došlo ke zkvalitnění nabírání žádostí o víza k pobytu nad 90 dnů a precizaci pohovorů se žadateli.²²

²² Projekt vysílání styčných důstojníků pro migraci a doklady na zastupitelské úřady ČR v zahraničí je realizován od roku 2006. V roce 2006 bylo takto vysláno 5 styčných důstojníků, v roce 2007 celkem 6 styčných důstojníků, v roce 2008 bylo odesláno 9 styčných důstojníků na celkem 7 zastupitelským úřadů, v roce 2009 bylo umístěno

3.2. Vstup na území: opatření vedoucí k odhalení neregulérních migrantů na hranicích

3.2.1. Na vnější hranici

Před příletem na území jsou využívána tzv. **API (Advance Passenger Information) data**. Jedná se o **seznamy cestujících**, které jsou na vytipovaných leteckých spojích (resp. na všech pravidelných spojích z vybraných států) od leteckých dopravců vyžadovány. Tyto informace jsou prověřovány a analyzovány podle specifických kritérií, přičemž selektovaní cestující jsou po příletu důkladněji prověřováni. API data významným způsobem napomáhají k odhalování případů neregulérní migrace.

Při vstupu a po vstupu na území je prováděno několik opatření. Na letech vyhodnocených z hlediska vnitřní bezpečnosti a neregulérní migrace jako rizikové jsou aplikovány **kontroly u výstupu z letadla** (gate checks), prostřednictvím kterých je možné zabránit osobě, která nespĺňuje podmínky vstupu na území (např. nemá cestovní doklad) vstoupit na území. Prováděna je také **hlídková činnost a kontroly oprávněnosti pobytu v tranzitním prostoru** mezinárodního letiště, jež umožňují odhalovat osoby, které neregulérně pobývají v tranzitním prostoru (např. osoby, které jsou povinny pobývat v tranzitním prostoru s vízem), dále monitorovat podezřelé cestující (např. z hlediska neregulérní migrace na základě profilů a analýzy rizik) a místa, kde dochází k neregulérním aktivitám (např. výměna či uschování cestovních a jiných dokladů k zastření pravé identity cestujícího).

Co se týká **hraniční kontroly**, ta se v zásadě provádí u všech osob překračujících vnější hranice. Systém hraniční kontroly je organizačně nastaven tak, aby nedocházelo ke zbytečnému zdržení cestujících, měl by však upozornit na cestující vyžadující v souvislosti s neregulérní migrací více pozornosti. Z hlediska organizačního uspořádání je kontrola rozdělena na I. a II. linii; přičemž v I. kontrolní linii jsou vyčleněna kontrolní stanoviště pro občany EU. V obou liniích policisté disponují vědomostmi o rizikových cestujících, cestovních dokladech či letech založených na výsledcích analýzy rizik, profilů cestujících, zjištěných případech a dalších informacích. V obou liniích jsou také využívány informační systémy, pomocí kterých je možné prověřit, zda daná osoba není evidována v zájmových registrech, případně ověřit pravost cestovních dokladů. Důkladná hraniční kontrola se provádí u všech státních příslušníků třetích zemí a spočívá v důsledné kontrole a ověření všech náležitostí souvisících se vstupem, pobytem a vycestováním z území.

Hlídková činnost je realizována také ve veřejných prostorách mezinárodního letiště se zaměřením na monitoring cestujících.

8 styčných důstojníků na 7 ZÚ a v roce 2010 bylo rozmístěno 14 styčných důstojníků. V roce 2011 odjelo na ZÚ celkem 12 styčných důstojníků pro migraci a doklady s umístěním v následujících městech - Abuja (1 styčný důstojník), Ankara s výjezdem na ZÚ ČR Istanbul (1 styčný důstojník), Astana (1), Dillí (1), Hanoj (1), Káhira (2), Kyjev (1), Lvov (1), Moskva (2) a Ulánbátar (1).

3.2.2. Na vnitřní hranici

Hraniční kontroly ani jiná srovnatelná opatření se v souladu se schengenskými acquis na vnitřní hranici neprovádí. Na vnitřní hranici mezinárodního letiště je nicméně realizována hlídková činnost a nahodilé kontroly pobytu v neveřejném prostoru mezinárodního letiště, které umožňují odhalit osoby neregulérně pobývající na území, přičemž se také vychází z výsledků analýzy rizik. Na vnitřní pozemní hranici je k zajištění ochrany veřejného pořádku využíván **institut společných hlídek**²³ s informační a koordinační podporou společných informačních center.

3.3. Pobyt na území: opatření zacílená ke kontrole neregulární migrace na území České republiky

3.3.1. Informační aktivity v oblasti prevence

Podobně jako v souvislosti s obdobím před vstupem na území i v době pobytu na území jsou uplatňována opatření směřující k posílení informovanosti cizinců, ta mají za cíl zabránit tomu, aby cizinec vstoupil do neregulárního postavení z důvodu neznalosti. Příklady projektů a informačních aktivit, jež realizoval OAMP MV ČR za spolupráce s dalšími partnery jsou uvedeny v sekci 3.1.1 *Informační aktivity v oblasti prevence*. Jednalo se zejména o projekty zaměřené na mongolské (pracovní) migranty a pracovní migraci směřující z Ukrajiny do ČR. Informační kampaně a aktivity implementované v rámci těchto projektů probíhaly souběžně na území ČR a v zemi původu.

3.3.2. Způsoby kontroly na území

S ohledem na opatření zacílená ke kontrole neregulární migrace na území jsou v ČR často využívány tzv. **pobytové kontroly**. Provádění pobytových kontrol má různé formy, přičemž účelem je zejména ověřit, zda cizinec naplňuje deklarovaný účel pobytu. Cílené pobytové kontroly se zaměřují na konkrétní negativní jev, např. neregulární zaměstnávání cizinců nebo místa, kde lze předpokládat výskyt neregulérně pobývajících cizinců (ubytovny, nádraží). To, zda cizinec plní deklarovaný účel pobytu, je rovněž ověřováno v rámci **řízení při prodlužování pobytu na území**.

Kontrola na území zaměřená na odhalování neregulární migrace je prováděna také formou **kontroly tranzitující automobilové a železniční dopravy**, a to po celém území České republiky, pokud možno ve spolupráci s dalšími orgány státní správy a s využitím technických prostředků.

²³ Tato forma spolupráce se týká všech sousedních států České republiky.

3.4. Možné způsoby řešení neregulérního postavení cizinců

3.4.1. Asistované dobrovolné návraty

Možnost „vystoupit z neregulérního postavení“ nabízí neregulérně pobývajícím cizincům na území ČR zejména program asistovaných dobrovolných návratů. Návratové programy řeší nejen otázku neregulérně pobývajících osob na území, ale mají za cíl předcházet neregulérní migraci jako takové. V České republice v současné době existují v rámci návratové politiky tři typy stálých programů, přičemž nejdéle fungujícím je návratový program pro žadatele o mezinárodní ochranu, který je v různých formách realizován již od poloviny 90. let 20. století. Druhý typ programu se týká návratů neregulérně pobývajících cizinců se správním vyhoštěním - jedná se buď o cizince bez cestovních dokladů, či o zajištěné cizince. Třetí typ návratů představuje program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi.

Program návratů pro neúspěšné žadatele o mezinárodní ochranu

Asistované dobrovolné návraty pro tuto skupinu cizinců jsou někdy označovány jako tzv. repatriace.

Program návratů pro neregulérně pobývající cizince

Jedná se buď o státní příslušníky třetích zemí, kterým byla rozhodnutím o správním vyhoštění stanovena lhůta pro vycestování z území ČR, nebo o státní příslušníky, kteří jsou v souvislosti s vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění zajištěni.

Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi

V rámci programu je umožněn návrat do země původu osobám, které se staly oběťmi obchodování s lidmi.

Kromě těchto stálých programů byly v průběhu roku 2009 realizovány dva časově omezené projekty, které vznikly v souvislosti s potřebou čelit dopadům hospodářské krize. Konkrétně se jednalo o projekty dobrovolných návratů zacílené jednak na návraty regulérně pobývajících cizinců, druhý projekt poskytl záštitu nad návraty pro neregulérně pobývající cizince.

Projekt návratů pro regulérně pobývající cizince

Projekt byl připraven jako jedno z opatření zaměřených na řešení důsledků ekonomické krize, kdy řada zahraničních pracovníků, kteří přicházeli do ČR jako poptávaná většinou nekvalifikovaná pracovní síla, ztratila pracovní uplatnění. Realizace první fáze tohoto projektu byla zahájena 16. února 2009 a ukončena 24. července 2009. Druhá fáze projektu trvala od 27. července 2009 do 15. prosince 2009.

Projekt návratů pro neregulérně pobývající cizince

Projekt byl zaměřen na návraty neregulérně pobývajících cizinců na území ČR, a to bez rozdílu, zda se do tohoto postavení dostali v důsledku ekonomické krize, či jiným způsobem. Projekt měl omezené časové trvání od 15. září 2009 do 15. prosince 2009.

Právní postavení migranta, který se rozhodne vstoupit do programu asistovaných dobrovolných návratů

Z právního hlediska se neregulérně pobývajícím cizincům, kteří se rozhodnou přihlásit do programu asistovaných dobrovolných návratů, stávají v okamžiku vstupu do programu regulérně pobývajícím. Policie ČR jim s ohledem na jejich předchozí neoprávněný pobyt udělí v rozhodnutí o správním vyhoštění výjezdní příkaz, kterým je po dobu platnosti příkazu jejich pobyt v ČR dočasně „regularizován“.

Situace, kdy je návrat obtížný

Problematické jsou tzv. nucené návraty, které se týkají cizinců, kteří jsou zajištěni, ale nemají zájem účastnit se programu dobrovolných návratů pro zajištěné cizince. Realizovat návraty této skupiny cizinců je velice obtížné zejména s ohledem na fakt, že většinu cizinců není možné identifikovat – cizinci zpravidla nevlastní cestovní doklady a nespolupracují při své identifikaci. Často je také poměrně obtížné přimět příslušný stát k odpovědnosti přijmout svého občana zpět.

3.4.2. Další možnosti řešení neregulérního postavení

Pokud cizinci ve vycestování z území České republiky brání překážka na jeho vůli nezávislá nebo jeho vycestování není možné, udělí se mu na žádost **vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území**. Jedná se o následující případy:

- § 179 zákona o pobytu cizinců

Existují důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště. Za vážnou újmu se považuje:

- uložení nebo vykonání trestu smrti,
- mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání,
- vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo
- pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky ČR.

Překážka vycestování neplatí v následujících případech:

- cizinec se dopustil trestného činu proti míru, válečného trestného činu nebo trestného činu proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto trestných činech,
- cizinec spáchal zvláště závažný zločin,
- cizinec se dopustil činů, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN, nebo

- cizinec představuje nebezpečí pro bezpečnost státu,

a dále v případech, že cizinec ke spáchání výše uvedených činů podněcuje nebo se na jejich spáchání účastní, nebo se mimo území dopustil jednoho či několika trestných činů odlišných od těchto trestných činů a opustil stát, jehož je občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát jejího posledního trvalého bydliště, s cílem vyhnout se trestnímu stíhání za ně (předpokladem je, že jde o skutky, za něž lze v ČR udělit trest odnětí svobody).

- § 120a zákona o pobytu cizinců

V rámci rozhodování o správním vyhoštění cizince je zjištěno, že jsou dány důvody podle výše uvedeného § 179 a vycestování cizince tedy není možné. Policie tuto skutečnost uvede v rozhodnutí o správním vyhoštění a udělí cizinci vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění. Tento cizinec je oprávněn neprodleně po vydání rozhodnutí o správním vyhoštění požádat o udělení mezinárodní ochrany. Pokud nepožádá do dvou měsíců ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o správním vyhoštění, oprávnění požádat o mezinárodní ochranu zaniká (oprávnění požádat nezaniká, pokud podání žádosti zabránily důvody na vůli cizince nezávislé a cizinec žádost podá do 3 dnů po pominutí takových důvodů).

Pokud bude pobyt cizince, kterému bylo uděleno vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území, delší než 1 rok a trvá překážka vycestování, na jeho žádost se udělí **povolení k dlouhodobému pobytu za účelem strpění pobytu na území** (§43 zákona o pobytu cizinců).

Pokud bude v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec nesplňuje důvody pro udělení azylu, ale v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 (§14a zákona o azylu), a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště, bude mu udělena **doplňková ochrana** (§14a zákona o azylu). Za vážnou újmu se podle zákona o azylu považuje:

- uložení nebo vykonání trestu smrti;
- mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu;
- vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu; nebo
- pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

4. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE ZACÍLENÁ NA OMEZOVÁNÍ NEREGULÉRNÍ MIGRACE

Kapitola poskytuje stručný přehled o spolupráci České republiky s třetími státy a členskými státy EU týkající se oblasti neregulární migrace. Obsahuje také informace o spolupráci s agenturami EU a mezinárodními organizacemi, zejména Mezinárodní organizací pro migraci. Uveden je rovněž souhrn smluv o spolupráci, zejména readmisních dohod, které Česká republika uzavřela s třetími státy i členskými státy EU.

4.1. Smlouvy o spolupráci

Česká republika má podepsány bilaterální readmisní dohody s následujícími státy: Spolková republika Německo, Polsko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko, Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko, Chorvatsko, Moldavsko, Vietnam, Kanada, Arménie a Švýcarsko. Co se týká komunitárních readmisních dohod, v platnosti jsou dohody s těmito státy: Hongkong, Macao, Srí Lanka, Albánie, Rusko, Ukrajina, Srbsko, Makedonie, Bosna a Hercegovina, Pákistán, Gruzie, Černá Hora a Moldavsko.

Prováděcí protokoly k readmisním dohodám jsou podepsány s: Polskem, Rumunskem, Maďarskem, Spolkovou republikou Německo, Slovinskem, Chorvatskem, Slovenskem, Moldavskem, Rakouskem, Vietnamem, Arménií a Švýcarskem. K unijním readmisním dohodám byly doposud podepsány prováděcí protokoly s Černou Horou a Moldavskem, v současné době probíhá jejich notifikace k EU.

Česká republika má podepsanou deklaraci o Partnerství pro mobilitu s Moldavskem, Gruzií a Arménií.

4.2. Nesmluvně upravené formy spolupráce s třetími státy a členskými státy EU

Česká republika dlouhodobě podporuje co nejtěsnější spolupráci se zeměmi původu a tranzitu migrantů do EU jakožto efektivní a finančně relativně málo náročný nástroj prevence neregulární migrace realizovaný mimo území EU. V tomto ohledu jsou v prioritních regionech podnikány aktivity zaměřené především na:

- zlepšení kapacit migračních systémů jednotlivých zemí (včetně azylové infrastruktury);
- zlepšení spolupráce mezi jednotlivými zeměmi regionu navzájem;
- stabilizaci rizikových skupin obyvatelstva v zemi původu s cílem zamezit jejich (v případě navrátilců opakované) případné neregulární migraci do EU.

Třemi hlavními typy spolupráce v oblasti neregulární migrace v uplynulých letech byly a jsou projekty zahraničně rozvojové spolupráce, projekty posilování kapacit a projekty v rámci uzavřených Partnerství pro mobilitu.

Projekty zahraničně rozvojové spolupráce, které většinou kombinují prvek posilování institucionálních kapacit daných zemí s rozvojovým prvkem (prevence neregulární migrace formou stabilizace potenciálních rizikových skupin obyvatelstva). MV ČR realizovalo celou řadu takových projektů na Ukrajině, v Moldavsku, Gruzii a zemích Jižního Kavkazu, a to především ve spolupráci s IOM Praha, organizací Člověk v tísni a dalšími.

V oblasti spolupráce s třetími státy jsou významné **projekty posilování kapacit**, a to v rámci tematického programu Evropské komise. Jako příklad takové formy spolupráce může sloužit projekt GDISC ERIT Ukraine, který ČR spolu s dalšími pěti státy EU implementovala v letech 2008 - 2010. Projekt lze charakterizovat následujícími znaky: zapojením několika zainteresovaných - „nových“ i „starých“- ČS EU; twiningovým principem těsné spolupráce státních migračních úřadů ČS EU a třetí země; kombinací metod sdílení know how a investic do technické infrastruktury; a komplexním a multidisciplinárním přístupem. Většinu projektů realizuje MV ČR za podpory mezinárodních organizací – Mezinárodního střediska pro rozvoj migračních politik (ICMPD) a IOM.

Zvláštní pozornost je třeba v rámci mezinárodní spolupráce věnovat projektům v rámci uzavřených **Partnerství pro mobilitu**. Zkušenost ČR ukázala, že díky zahrnutí několika pilířů Globálního přístupu k migraci jsou třetí země vhodně zainteresovány na posilování svých kapacit při zvládnutí neregulární migrace, jež podmiňuje realizaci projektů na zvyšování mobility. Česká republika se aktivně účastní Partnerství pro mobilitu s Moldavskem, Gruzii a nově uzavřeného Partnerství s Arménií. V případě Gruzie vede ČR ve spolupráci s IOM Tbilisi cílenou iniciativu na podporu reintegrace gruzínských navrátilců a implementaci readmisní smlouvy, která je vlajkovým projektem daného Partnerství. Součástí projektu jsou aktivity zabírající opakované neregulární migraci navrátilců i informační kampaně o rizicích neregulární migrace.

Velký význam Česká republika přisuzuje **politickým dialogům**, přičemž nejaktivněji se ČR angažuje v hlavním dialogu EU s východem, v Pražském procesu. Nedávno schválený Akční plán tohoto procesu obsahuje mj. seznam aktivit zaměřených na prevenci a boj proti neregulární migraci. Velkou přidanou hodnotu procesu spatřuje ČR právě v možnosti regionální spolupráce mezi jednotlivými třetími státy, která má v boji s neregulární migrací klíčový význam.

Policejní mezinárodní spolupráce zacílená na omezování neregulární migrace probíhá jak se zeměmi EU, tak s třetími státy zejména v oblasti odhalování falešných dokladů, výměny informací a vysílání styčných důstojníků.

Vzájemná výměna informací o zjištěných neregulárních dokladech stejně jako o pravých dokladech je uskutečňována prostřednictvím mezinárodního systému FADO spravovaného a řízeného GSC Rady EU a naplňovaného všemi členskými státy EU+. V případě potřeby ověřit pravost cestovního dokladu vydaného jiným členským státem EU, případně pro ověření dalších informací, jsou kontaktována národní kontaktní místa členských států EU pro oblast pravých a falešných dokladů (kontakty přes Expert FADO resp. iFADO). ČR se rovněž účastní pravidelných čtvrtletních jednání tzv. Antifraud Group, jež se konají ve Vídni za účasti specialistů na doklady a styčných důstojníků vybraných států.

V kontextu mezinárodní výměny informací a mezinárodní spolupráce jsou velmi významné přímé kontakty se zastupitelskými úřady či zástupci cizích států v ČR/pro ČR. Intenzivní výměna informací o neregulární migraci probíhá se státy sousedícími České republiky. Se Spolkovou republikou Německo probíhá výměna informací prostřednictvím styčného důstojníka ZÚ SRN v Praze a společného centra policejní a celní spolupráce ve Schwandorfu. Ve spolupráci s Policejním prezídiem v Postupimi je navíc vypracovávána Společná pohraničně policejní situační zpráva. S Rakouskem jsou pravidelně vyměňovány informace prostřednictvím centra v Drasenhofenu. S Polskem a Slovenskem probíhá pravidelná měsíční výměna informací.

V rámci spolupráce se sousedními státy ČR jsou prostřednictvím pracovníků policejních orgánů organizovány společné pohraniční hlídky. Výkon společných hlídek je plánován na pravidelných měsíčních poradách vedoucích jednotlivých odborů. Na poradách se dále diskutují aktuální problémy daných teritorií, problémy spojené s případy readmisí apod.

V oblasti spolupráce se třetími státy jsou významné také školící aktivity. ČR ve spolupráci s IOM provedla řadu školení se zaměřením na doklady např. pro Jordánsko, Irák, Moldávii, Arménii, Gruzii a Kyrgyzstán.

4.3. Spolupráce s EU a mezinárodními organizacemi

4.3.1. Spolupráce s evropskou agenturou Frontex

S ohledem na spolupráci s Evropskou agenturou pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU, resp. s agenturou Frontex se Česká republika každoročně podílí na společných operativních aktivitách agentury na vzdušných a pozemních hranicích i na vzdělávacích aktivitách a dalších programech spolupráce a výměny statistických dat.

Česká republika se pravidelně účastní konference velitelů mezinárodních letišť, jejímž cílem je zlepšení efektivity provozu letišť a zavedení účinné spolupráce a výměny informací mezi jednotlivými složkami podílejícími se na jejich provozu. Další projekty spolupráce jsou zacílené na sjednocení pracovních postupů a zavedení nejlepší praxe v rámci schengenského prostoru. Jedná se především o pilotní projekty „PP Reference Manual“, „PP Vega“, „PP Traffic Light“, „PP Big Dipper“ a „PP Argonauts“. V rámci vzdělávání jde zejména o projekty vzdělávání policistů zařazených do týmu pro vysílání na společné operace (FJST/RABIT).²⁴

Co se týká výměny statistických dat, využívá Policie ČR informace shromažďované v průběhu společných operací na vzdušných hranicích. Jedná se o operace **JO HUBBLE, JO MIZAR, FOCAL POINT AIR a JO HAMMER**.

Pro vzájemnou výměnu informací se stala velice významnou tzv. Síť analýzy rizik agentury Frontex (FRAN – Frontex Risk Analysis Network). Jedná se o systém výměny statistických a analytických informací mezi členskými státy EU, Schengenského prostoru a agenturou

²⁴ RABIT – jedná se o pohraniční jednotky rychlé reakce (Rapid Border Intervention Team), v případě FJST se jedná o společné podpůrné týmy Frontex (Frontex Joint Support Team).

Frontex na pravidelné měsíční a dvouměsíční bázi. V případě potřeby dochází k výměně ad hoc. Na pravidelných jednáních, workshopech a tématických konferencích je diskutován aktuální vývoj v oblasti neregulární migrace a převaděčství na evropské úrovni.

Kromě shora uvedeného se specialisté ŘSCP v rámci aktivit koordinovaných agenturou Frontex pravidelně účastní konferencí a workshopů, jejichž cílem je diskutovat aktuální otázky související se zaváděním moderních technologií do procesu odbavování cestujících (ABC, e-gate) a výměnou zkušeností.

4.3.2. Spolupráce s Europlem a Interpolem

Spolupráce s evropskou agenturou Europol a mezinárodní organizací Interpol probíhá prostřednictvím národní centrály a jedná se zejména o ověřování pobytu, pravosti cestovních dokladů či veřejných listin.

4.3.3. Spolupráce s Mezinárodní organizací pro migraci

V souvislosti s problematikou neregulární migrace Česká republika úzce spolupracuje s pražskou kanceláří Mezinárodní organizace pro migraci. Více informací o konkrétní formě spolupráce naleznete v kapitole 2, v sekci 2.2.2 týkající se spolupráce státních institucí s neziskovými nevládními organizacemi a s Mezinárodní organizací pro migraci v rámci implementace politik a opatření proti neregulární migraci.

5. DOPAD EVROPSKÉ POLITIKY A LEGISLATIVY

Pátá kapitola se týká vlivu evropsko-unijní politiky a legislativy na národní úroveň, stručně hodnotí, k jakým změnám v České republice došlo v souvislosti s transpozicí tzv. sankční a návratové směrnice, posuzuje dopad EU dohod na opatření ČR proti neregulární migraci a zmiňuje se také o aktivitách financovaných z fondů EU.

5.1. Dopad evropské politiky a legislativy vztahující se k neregulární migraci na národní úroveň

Na politiky vykonávané Českou republikou v oblasti migrace má významný vliv její členství v Evropské unii a účast v schengenském prostoru. Migrační politiky jsou v mnoha ohledech v rámci Evropské unie výrazně harmonizovány prostřednictvím evropského (unijního) práva. Zrušení kontrol na vnitřních hranicích států Evropské unie pak významným způsobem ovlivňuje způsob ochrany území České republiky i ve vztahu k neregulární migraci a klade zvýšené nároky na spolupráci členských států Evropské unie při ochraně jejich vnějších hranic.

Referenční strategický evropsko-unijní dokument v oblasti migrace představuje jednak „**Stockholmský program**“, který předkládá víceletý program pro oblast justice a vnitra platný pro období let 2010-2014,²⁵ a také **Evropský pakt o přistěhovalectví a azylu**.²⁶ Významný vliv na vývoj společných politik Evropské unie i na migrační realitu České republiky přinesla Lisabonská smlouva, která vstoupila v platnost ke konci roku 2009.²⁷

Zásadní dopad na podobu migračních politik ČR měl rovněž vstup ČR do schengenského prostoru.²⁸ Bezpečnostní rizika, která neregulární migrace přináší, tak Česká republika musela eliminovat v nových podmínkách a prostřednictvím nových forem a metod práce, které umožňují rychlou a jednotnou reakci na opatření přijímaná Radou EU k neregulární migraci. Zásadním strategickým dokumentem ČR v této oblasti je *Národní plán pro řízení ochrany státních hranic ČR a správné provádění schengenského acqui* (Národní schengenský plán 2011).

Co se týká evropsko-unijní legislativy z oblasti neregulární migrace vztahující se na Českou republiku, podrobný přehled právních předpisů EU naleznete v kapitole 2.1.2. *Přehled legislativní úpravy vztahující se k neregulární migraci*.

²⁵ Přijat Radou EU v prosinci 2009.

²⁶ Přijat v roce 2008 za předsednictví Francie.

²⁷ Lisabonská smlouva byla podepsána 13. prosince 2007 a vstoupila v platnost dne 1. prosince 2009.

²⁸ Rozhodnutím Rady EU 2007/801/ES ze dne 6. prosince 2007 byl završen proces přístupu České republiky do schengenského bezpečnostního prostoru, který byl tímto dokumentem stanoven na 21. prosince 2007.

5.1.1. Zhodnocení dopadu transpozice sankční směrnice (2009/52/ES) a návratové směrnice (2008/115/ES) na národní úrovni

Ministerstvo vnitra ČR jako gestor **směrnice** Evropského parlamentu a Rady **2009/52/ES** ze dne 18. června 2009 o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (dále jen „**sankční směrnice**“) provedlo transpozici relevantních ustanovení do zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů novelou č. 427/2010 Sb. s účinností od 1. ledna 2011. Většina ustanovení sankční směrnice však spadá do působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí, a dokud tento rezort neprovede nutné legislativní změny, transpozice sankční směrnice nebude úplná. Od způsobu transpozice MPSV se navíc odvíjí ještě další nutné změny, které provedou Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo financí a Ministerstvo průmyslu a obchodu. MPSV navrhlo novelu zákona o zaměstnanosti a některých dalších zákonů, avšak legislativní proces nebyl doposud ukončen (novela byla schválena Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR dne 9. listopadu 2011). ČR tak sankční směrnici ještě neprovádí.

Z dosavadního návrhu změn příslušných předpisů lze uvést následující. Pokud bude zaměstnavateli pravomocně uložena pokuta za neregulérní zaměstnávání cizinců, bude možno na něj uvalit různé sankce, např. bude povinen hradit náklady správního vyhoštění cizince, po zákonem stanovenou dobu se nebude moci ucházet o veřejné zakázky, nebude moci získat investiční pobídky, hmotný příspěvek na vytváření pracovních míst či rekvalifikaci pracovníků.

Také v souvislosti se **směrnici** Evropského parlamentu a Rady **2008/115/ES** ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích států, která upravuje postup členských států při vyhoštění a zajištění cizinců, byly v zákoně č. 326/1999 Sb. provedeny určité změny (viz zákon č. 427/2011 Sb.) s účinností od 1. ledna 2011. Z pohledu „sankcí“ přinesla směrnice zejména následující změny.

Do právního řádu bylo zavedeno tzv. rozhodnutí o povinnosti opustit území, což je rozhodnutí, kterým se ukládá cizinci povinnost opustit území ČR a neobsahuje „sankci“ v podobě zákazu vstupu. Jedná se o rozhodnutí vydávané podle čl. 6 odst. 2 směrnice, tedy v situaci, kdy cizinec má oprávnění k pobytu v jiném členském státě.

Zůstal zachován obecný koncept správního vyhoštění, tj. nejde-li o případy uvedené výše, rozhoduje policie o postihu cizince za neoprávněný pobyt a za jiná porušení zákona o pobytu cizinců formou rozhodnutí o správním vyhoštění, které je nově platné pro celé území EU a obsahuje vždy zákaz vstupu. Jedná se o tzv. rozhodnutí o návratu spojené se zákazem vstupu tak, jak jej předvídá návratová směrnice. V důsledku směrnice byly rovněž upraveny skutkové podstaty porušení povinností tak, aby odpovídaly délkou zákazu vstupu směrnici.

V oblasti zajištění byly představeny tzv. alternativy k zajištění, což jsou méně invazivní opatření, která lze uložit cizinci, aniž by došlo k jeho zajištění. Česká republika zvolila možnost složení finanční záruky (kauce) a ohlašovací povinnost. Další zásadní novinkou bylo omezení možnosti zajistit nezletilé cizince bez doprovodu a restrukturalizace důvodů pro zajištění, aby odpovídaly směrnici. Z pohledu procesního došlo k novému nastavení pravidel

soudního přezkumu, a to zejména tak, že soud musí o žalobě proti rozhodnutí o zajištění rozhodnout do 7 pracovních dní od doručení spisu.

5.1.2. Dopad EU dohod na opatření ČR proti neregulární migraci

Readmisní dohody samy o sobě nezakládají nové normy týkající se problematiky pobytu cizinců na území členského státu, jedná se o technické dohody, které se uplatňují poté, co na území členského státu proběhne řízení o osobě, která je na území členského státu v neregulárním postavení. Readmisní dohody řeší otázku urychleného návratu takové osoby do země původu, resp. do státu smluvní strany, odkud přišla. Přestože hlavním cílem readmisních dohod je zrychlit průběh předání (stanovením lhůt od vlastního ověření totožnosti osoby až po její fyzické předání, stanovením důkazních prostředků, kdy není třeba čekat na vyjádření žádaného státu), vlivem jiných unijních předpisů (zejména návratové směrnice) často dochází k prodlužování pobytu dotčených osob na území ČR, neboť tyto osoby využívají všech možností k tomu, aby oddálily vykonatelnost rozhodnutí o svém vyhoštění (odvolání, opravné prostředky). Paradoxně je tedy vyhošťováno méně osob, než před účinností návratové směrnice.

5.1.3. Aktivity financované Fondem pro vnější hranice a Evropským návratovým fondem

Prostřednictvím Fondu pro vnější hranice byly financovány aktivity směřující k lepšímu technickému vybavení pracovišť hraniční kontroly na vnějších hranicích. Co se týká Evropského návratového fondu, z tohoto nástroje jsou financovány zejména aktivity neziskových nevládních organizací, od roku 2012 také Mezinárodní organizace pro migraci, zaměřené na poradenství a služby spojené s pomocí cizincům ze třetích zemí v neregulárním postavení s předpokládaným návratem do země původu. V tomto ohledu jsou financovány projekty zaměřené na návratové poradenství, finanční návratové pobídky a reintegraci.

6. STATISTICKÁ DATA TÝKAJÍCÍ SE NEREGULÉRNÍ MIGRACE

V příloze zprávy naleznete statistická data vztahující se k neregulérní migraci. Referenčním obdobím pro sběr statistických údajů byly roky 2005 – 2010. Uvedená data byla jednak extrahována z databáze Eurostat, k dispozici jsou také další statistická data zpracovaná na národní úrovni.

6.1. Národní statistická data (Eurostat) vztahující se k neregulérní migraci

Statistická data k této sekci byla extrahována z databáze Eurostat, přičemž filtrována byla tak, aby obsahovala údaje pouze o občanech třetích zemí.²⁹ V případě České republiky jsou data Eurostatu k dispozici od roku 2008. Analyzovány jsou údaje o počtu zadržených občanů třetích zemí, jejichž pobyt na území ČR byl neregulérní; o počtu občanů třetích zemí, kterým byl odepřen vstup na území ČR na vnějších hranicích; o počtu občanů třetích zemí, jimž byla rozhodnutím o správním/soudním vyhoštění stanovena lhůta pro vycestování z území ČR. K dispozici jsou také data týkající se počtu osob navracených do země původu, počtu zamítnutých žádostí o udělení azylu a počtu občanů třetích zemí, jejichž status mezinárodní ochrany byl odebrán.

S ohledem na kategorii **počtu zadržených občanů třetích zemí, jejichž pobyt na území ČR byl neregulérní**, počty zadržených v daném období nepřesáhly hranici 4000 osob ročně. V roce 2010 bylo zadrženo celkem 2655 osob, což je o 1300 osob méně než v předchozím roce (představuje 33% pokles). V roce 2008 bylo zadrženo 3335 osob.

Z pohledu státních příslušností byli nejpočetnější skupinou odhalených osob při neregulérní migraci státní příslušníci Ukrajiny, dále Vietnamu, třetí příčka byla střídavě obsazena občany Ruské federace a Mongolska. Na seznamu Top 10 státních příslušností se každoročně objevovali také občané Arménie, Moldavska, Běloruska a Číny.

Z celkového počtu 9945 cizinců, kteří byli na území České republiky v souvislosti s neregulérní migrací v rozmezí let 2008 – 2010 zjištěni, tvořili 72% z této skupiny muži a 28% ženy.

Co se týká **počtu občanů třetích zemí, kterým byl odepřen vstup na území ČR na vnějších hranicích**, jednalo se o hodnoty nepřesahující roční hranici 400 osob. V roce 2010 to bylo 330 osob, v roce 2009 s mírným nárůstem 380 osob, v roce 2008 naopak v poklesu 255 osob.

Podíváme-li se na státní příslušnost v této kategorii, na prvním místě stojí pro všechny sledované roky občané Ruska. Na seznamu Top 10 zemí/státních příslušností se každoročně objevuje Ukrajina, Egypt, Turecko a Arménie.

²⁹ Údaje jsou zpracovávány v souladu s nařízením EK č. 862/2007 viz <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:199:0023:0029:EN:PDF>. Zejména články 5(1)-a, 5(1)-b, 7(1)-a and 7(1)-b.

Nejčastější důvody odepření vstupu souvisí s důvodem neplatného vízového/pobytového oprávnění, či s případy, kdy účel pobytu není dostatečně odůvodněn.

Kategorie **počtu občanů třetích zemí, kterým byla rozhodnutím o správním/soudním vyhoštění stanovena lhůta pro vycestování z území ČR** se pohybuje v hodnotách, které od roku 2008 nepřesáhly hranici 4000 osob za rok. V roce 2008 se jednalo o 3770 osob, v roce 2009 o 3805 osob, v roce 2010 byla rozhodnutím o správním/soudním vyhoštění stanovena lhůta pro vycestování celkem 2915 osobám.

Nejvíce zastoupenou skupinou cizinců, kterým bylo uvedené rozhodnutí vydáno, byli pro všechny sledované roky státní příslušníci Ukrajiny (44% z celkového počtu cizinců). Následovali státní příslušníci Vietnamu (12% z celkového počtu cizinců), třetí příčka byla střídavě obsazena občany Mongolska a Ruské federace. Na seznamu Top 10 státních příslušností se každoročně objevovali také občané Moldavska, Číny a Gruzie.

Počty osob třetích zemí navracených do země původu se ve sledovaném období pohybovaly v rozmezí od 600 do přibližně 900 osob ročně. Ve 100% případů se jednalo o návrat občanů třetích zemí do třetí země. S ohledem na národnostní složení se návraty týkají nejvíce občanů Ukrajiny (48% z celkového počtu cizinců), dále Vietnamu (19%), Mongolska (10%), Moldavska a Ruska.

Podíváme-li se na údaje **zamítnutých žádostí o udělení mezinárodní ochrany** (v podobě azylu nebo doplňkové ochrany), je zde patrný výrazný pokles oproti roku 2008, kdy bylo zamítnuto 1180 žádostí v první instanci (jedná se o rozhodnutí MV ČR) a 1435 žádostí s ohledem na soudní rozhodnutí (finální stanovisko k žádosti). V roce 2009 bylo rozhodnuto o neudělení mezinárodní ochrany v první instanci v 435 případech (63% pokles) a soudním rozhodnutím v 395 případech (72% pokles). Pro rok 2010 jsou k dispozici pouze data týkající se rozhodnutí v první instanci, v tomto stupni bylo zamítnuto 335 žádostí.

Poslední sledovanou kategorií představuje **počet občanů třetích zemí, jejichž status mezinárodní ochrany byl odebrán**. V České republice nebyl v rozmezí let 2008 – 2010 odebrán status mezinárodní ochrany žádným občanům třetích zemí.

6.2. Ostatní národní statistická data týkající se neregulární migrace

Co se týká ostatních statistických dat zpracovávaných na národní úrovni za účelem sledování neregulární migrace, snažili jsme se zmapovat dostupnost údajů v následujících kategoriích: počet neregulárních migrantů v ČR; toky neregulárních migrantů do ČR a dalších dat, která mohou alespoň nepřímo naznačovat výši neregulární migrace v ČR - údaje o zákazech opětovného vstupu; data o sankcionovaných dopravních společnostech/přepravních ve smyslu čl. 4 přepravní směrnice; účelových manželstvích; nákladech souvisejících se systémem a provozem opatření proti neregulární migraci a statistická data, jež se týkají zaměstnanosti a neregulárních pracovních aktivit migrantů.

Spolehlivá statistická data týkající se **počtu neregulárních migrantů** v ČR a statistická **data toků neregulární migrace** do ČR je velice obtížné získat. Co se týká statistických dat, která

mohou alespoň nepřímo naznačovat počty neregulérních migrantů v ČR, jsou k dispozici údaje o uložených rozhodnutích o správním a soudním vyhoštění, které poskytlo Ředitelství služby cizinecké policie v souvislosti s údaji o **zákazech opětovného vstupu**. Tyto údaje doplňují statistická data Eurostatu z kategorie počtu občanů třetích zemí, kterým byla rozhodnutím o správním/soudním vyhoštění stanovena lhůta pro vycestování z území ČR, a to zejména pro roky 2005 – 2007, pro něž nejsou data Eurostatu k dispozici. Je však nutné brát v úvahu, že uvedená data ŘSCP zahrnují všechny cizince na území ČR, celkové počty vyhoštěných jsou proto navýšeny o občany zemí EU/EHP.

Dále jsou evidována **data o sankcionovaných dopravních společnostech/přepravních ve smyslu čl. 4 směrnice o API**, konkrétně se jedná o počet správních deliktů dopravců dle §93 odst. 1 zákona č. 49/1997 Sb.³⁰ Celkový počet správních deliktů dopravců je rozdělován ještě na podkategorie, a to dle písmene c) na dopravce, který předá neúplné nebo nesprávné údaje podle §68 odst. 3 shora uvedeného zákona; či dle písmene h) na dopravce, jenž nepředal údaje podle §68 odst. 3 téhož zákona. Data týkající se sankcionovaných dopravních společností jsou ŘSCP sledována od druhé poloviny roku 2008 a jejich zdrojem jsou Měsíční výkazy Inspektorátů cizinecké policie na mezinárodních letištích.

Co se týká konkrétních případů, kdy jsou sankcionováni dopravní společnosti/přepravci za nepředávání dat či za postupování dat, která nejsou zcela úplná či pravdivá, jedná se vždy o maximálně 40 případů ročně.

O počtu neregulérních migrantů v ČR by významně mohla napovědět data týkající se tzv. **účelových manželství**. Mohlo by se jednat např. o počet zamítnutých žádostí o udělení povolení k pobytu z důvodu podezření na účelovost manželství nebo odejmutí povolení k pobytu ze stejného důvodu. Data k těmto kategoriím bohužel nejsou dostupná z informačních systémů. Evidována jsou data týkající se počtu stíhaných pro trestné činy související s neregulérní migrací, konkrétně se jedná o napomáhání k neregulérní migraci formou účelového manželství či účelového prohlášení o určení otcovství. Do jaké míry tato data vypovídají o skutečném rozsahu problému/rozsahu zneužívání pobytového oprávnění a nepřímo neregulérní migraci je ovšem diskutabilní s ohledem na fakt, že účelovost jednání je velice obtížné prokázat.

Obdobně je velice náročné vyčíslit **náklady související se systémem a provozem opatření proti neregulérní migraci**. Jako samostatnou kategorii si ŘSCP vede výdaje na nucené návraty, resp. vyhoštění a jeho realizaci ze strany policie. Od roku 2009 jsou tyto náklady částečně spolufinancovány prostřednictvím evropských projektů. V roce 2010 činily celkové náklady spojené s realizací nucených návratů 14 854 570,- Kč, z nichž 4 264 190 byly hrazeny z evropských prostředků (29% z celkové částky). V roce 2009 byly výdaje na realizaci vyhoštění nejvyšší za sledované období let 2005 – 2010 a činily 17 085 595,- Kč, přičemž evropská spoluúčast tvořila 10%.

O neregulérní migraci v České republice mohou mnoho napovědět statistická data, která se týkají **zaměstnanosti a neregulérních pracovních aktivit migrantů**. V této souvislosti jsou

³⁰ Zákon č. 49/1997 Sb, o civilním letectví a o změně a doplnění živnostenského zákona.

evidována data týkající se výsledků kontrolní činnosti úřadů práce v oblasti zahraniční zaměstnanosti. Kontrola na úseku zahraniční zaměstnanosti je zaměřena na výkon/umožnění výkonu neregulérní práce a nezdokumentované (neohlášené) práce občany třetích zemí a občany EU/EHP.³¹ Občan třetí země se může dopustit neregulérní práce nejen, pokud nemá platné pobytové oprávnění, ale rovněž pokud jej má, ale vykonává práci bez platného povolení k zaměstnání/zelené/modré karty nebo v rozporu s těmito dokumenty (tj. vykonává jiný než povolený typ práce, na jiném místě, pro jinou právnickou či fyzickou osobu). Nezdokumentovaná (neohlášená) práce se týká případů porušení §87 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, kdy zaměstnavatel nepodal úřadu práce písemnou informaci o zaměstnávání občanů EU/EHP a Švýcarska nebo jejich rodinných příslušníků nebo popřípadě cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání. Tato statistická data jsou zpracovávána Ministerstvem práce a sociálních věcí, konkrétně Odborem koncepcí trhu práce.³²

Kromě poboček Úřadu práce provádějí kontrolu neregulérního zaměstnávání také celní úřady.³³ Generální ředitelství cel vede své vlastní statistické přehledy týkající se prováděné kontrolní činnosti, tyto ovšem ve zprávě nepředkládáme, a to i s ohledem na obtížnou kombinovatelnost s údaji MPSV. S ohledem na fakt, že celní úřady předávají výsledné protokoly kontrol krajským pobočkám Úřadu práce (dříve úřadům práce), které vedou správní řízení a ukládají pokuty, promítají se výsledky práce celních úřadů také ve statistikách MPSV, konkrétně v kategoriích: počty neregulérně a nezdokumentovaně zaměstnávaných zahraničních pracovníků; počet zaměstnavatelů, kteří se dopustili správního deliktu/přestupku; počet případů výkonu neregulérní práce cizincem; počet případů výkonu práce neohlášené úřadu práce a počet uložených pokut. Statistické údaje Generálního ředitelství cel by částečně navýšily čísla v kategoriích týkajících se počtu kontrolních akcí u zaměstnavatelů a celkového počtu zkontrolovaných zahraničních pracovníků.

Podle údajů MPSV bylo v rozmezí let 2005 – 2010 celkem zkontrolováno 101 003 zahraničních pracovníků, z nichž bylo evidováno 30 517 případů (30%) výkonu neregulérní či nezdokumentované (neohlášené) práce.³⁴

V roce 2010 bylo z celkem 14 186 zkontrolovaných zahraničních pracovníků, zjištěno 6232 (44%) případů neregulérní či nezdokumentované práce, přičemž v 1797 případech se jednalo o výkon neregulérní práce cizincem, v 4 435 případech se jednalo o práci neohlášenou úřadu práce. Podíváme-li se na státní příslušnost občanů, kteří v roce 2010 v ČR nejčastěji

³¹ Níže analyzované statistické údaje týkající se zaměstnanosti a neregulérních pracovních aktivit migrantů zahrnují data o všech cizincích na území ČR, netýkají se tedy výlučně občanů třetích zemí.

³² MPSV v této souvislosti používá terminologii, která je poněkud odlišná od terminologie studie. Hovoří o výkonu „nelegální“ spíše než „neregulérní“ práce. Toto se promítá i do sledované kategorie „nelegálně zaměstnaných cizinců, resp. nelegálně zaměstnaných zahraničních pracovníků,“ kteří podléhají povinnosti povolení k zaměstnání, ve studii je pro tuto kategorii upřednostněn ekvivalent „neregulérně zaměstnaní cizinci“. Co se týká přehledu statistických dat v příloze studie, zde údaje korespondují s terminologií MPSV.

³³ Kontroly jsou často prováděny v součinnosti obou těchto státních institucí.

³⁴ Co se týká počtu případů výkonu neregulérní práce a nezdokumentované (neohlášené) práce občany třetích zemí a občany EU/EHP, pro rok 2005 je toto sledováno v rámci jedné kategorie, pro následující roky jsou již případy neregulérní práce a nezdokumentované práce sledovány samostatně.

vykonávali práci neregulérně, 58% tvoří občané Ukrajiny, za nimi následují státní příslušníci Vietnamu (19%) a Mongolska (12%). Toto členění dle státní příslušnosti lze v obecné rovině vztáhnout na celé rozmezí let 2005 – 2010: občané Ukrajiny vždy tvoří nadpoloviční většinu všech neregulérně zaměstnaných cizinců, na druhém místě stojí občané Vietnamu, na třetí pozici v seznamu Top 10 zemí se kromě Mongolska objevuje také Rumunsko a Moldavsko.

Nejvíce případů výkonu neregulérní či nezdokumentované práce bylo evidováno v roce 2009, celkem 8086. Z toho tvořil výkon neregulérní práce celkem 3170 případů a výkon nezdokumentované práce 4916 případů.

K dispozici jsou také údaje o počtu pokut udělených jak zaměstnavatelům, tak zaměstnancům v souvislosti s výkonem neregulérní či nezdokumentované práce a údaje o výši těchto pokut.

7. ZÁVĚRY

Předmětem studie se stalo téma neregulární migrace v České republice se záměrem poskytnout přehled o praktických opatřeních, jež jsou v České republice uplatňována v souvislosti s neregulární migrací. Konkrétně se jedná o opatření uplatňovaná v době před vstupem cizince na území; dále o opatření realizovaná v době vstupu na území, resp. o opatření mající za cíl odhalení neregulárních migrantů na hranicích; v době pobytu na území; a opatření, která nabízejí neregulárním migrantům možnost „vystoupit z neregulárního postavení“ např. prostřednictvím účasti na programu asistovaných dobrovolných návratů. Opatření uvedená ve studii představují postupy, které se v České republice nejvíce osvědčily, a které zde jsou v současné době využívány. Zhodnotit význam a dopad toho kterého opatření je ovšem značně problematické, a to i s ohledem na fakt, že jednotlivá opatření se často kombinují a využívají současně.

V období před vstupem na území je uplatňováno několik opatření/postupů, které mají za cíl předcházet neregulární migraci, případně napomáhat k jejímu odhalování. Jedná se o preventivní opatření zaměřená na posílení informovanosti cizinců o možných rizicích spojených s neregulární migrací (např. projekt realizovaný v Mongolsku a ČR, jenž byl zacílen na mongolské pracovní migranty), dále o prověřování v souvislosti s udělováním víza, využívání mechanismu tzv. předchozí konzultace či informace o vydaných vízech. Od října 2011 je využíván vízový informační systém (VIS), společný elektronický databázový systém schengenských států, který obsahuje údaje o státních příslušnících třetích zemí žádajících o schengenské vízum. K omezování neregulární migrace přispívá také vysílání styčných důstojníků pro migraci a doklady na zastupitelské úřady České republiky v zahraničí.

V době vstupu na území se ČR nejvíce osvědčilo několik opatření. Před přiletem na území jsou využívána tzv. API data, resp. seznamy cestujících, které jsou na vytipovaných leteckých spojích od leteckých dopravců vyžadovány. Na letech vyhodnocených z hlediska vnitřní bezpečnosti a neregulární migrace jako rizikové jsou navíc aplikovány kontroly u výstupu z letadla (gate checks). Prováděna je také hlídková činnost a nahodilé kontroly oprávněnosti pobytu v tranzitním prostoru mezinárodního letiště. U osob překračujících vnější hranice je prováděna hraniční kontrola. Na vnitřní pozemní hranici je využíváno institutu společných hlídek s informační a koordinační podporou společných informačních center.

S ohledem na opatření zacílená ke kontrole neregulární migrace na území jsou v ČR často využívány tzv. pobytové kontroly. Provádění pobytových kontrol má různé formy, přičemž účelem je zejména ověřit, zda cizinec naplňuje deklarovaný účel pobytu. To, zda cizinec plní deklarovaný účel pobytu, je rovněž ověřováno v rámci řízení při prodlužování pobytu na území. Kontrola na území je prováděna také formou kontroly tranzitující automobilové a železniční dopravy.

Možnost „vystoupit z neregulárního postavení“ nabízí cizincům několik opatření. Jedná se zejména o programy asistovaných dobrovolných návratů, existují ale i další možnosti. Pokud např. cizinci ve vycestování z území České republiky brání překážka na jeho vůli nezávislá nebo jeho vycestování není možné, může mu být uděleno vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území. Pokud překážka vycestování trvá i po pobytu delším než 1 rok, je možné udělit povolení k dlouhodobému pobytu za účelem strpění pobytu na území.

Dále i v případě, pakliže bude v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec nespĺňuje důvody pro udělení azylu, může mu být udělena doplňková ochrana.

Pro prevenci neregulární migrace, odhalování neregulární migrace i pro nastavení účinných a adresných opatření je velice zásadní mezinárodní spolupráce České republiky s ostatními členskými státy EU, třetími zeměmi, agenturami EU a mezinárodními organizacemi. Jedná se o různé formy spolupráce od praktické spolupráce, přes výměnu informací a best practices až po mezinárodní spolupráci v rovině politických dialogů.

Na politiky České republiky má významný vliv členství v Evropské unii a účast v schengenském prostoru. Migrační politiky jsou v mnoha ohledech v rámci Evropské unie harmonizovány prostřednictvím unijního práva. Zrušení kontrol na vnitřních hranicích států Evropské unie pak významným způsobem ovlivňuje způsob ochrany území České republiky ve vztahu k neregulární migraci. V souvislosti se vstupem do schengenského prostoru jsou navíc od roku 2008 mnohá statistická data zpracovávána dle nové metodiky, což činí porovnatelnost s daty z předchozích let problematickou.

Podle údajů Eurostatu nepřesáhl počet zadržených občanů třetích zemí, jejichž pobyt na území ČR byl neregulární, v rozmezí let 2008 – 2010 hranici 4000 osob. V roce 2010 bylo zadrženo celkem 2655 osob, což je o 1300 osob méně než v předchozím roce (představuje 33% pokles). V roce 2008 bylo zadrženo 3335 osob. Pro předchozí tři roky jsou tato čísla o poznání vyšší, statistické údaje Ředitelství služby cizinecké policie, které pro tyto roky máme k dispozici, však zahrnují nejen údaje týkající se třetizemců, ale také občanů EU/EHP. Porovnatelnost dat je tak problematičtější. Dle údajů ŘSCP bylo v rozmezí let 2005 – 2007 nejvíce osob zjištěno v souvislosti s neregulárním pobytem v roce 2005, celkem se jednalo o 9 800 osob. Dále je znatelný sestupný trend, 7117 osob se zjištěným neregulárním pobytem v roce 2006 a 4712 osob v roce 2007.

Z pohledu státních příslušností byli v letech 2008 – 2010 nejpočetnější skupinou odhalených osob při neregulární migraci státní příslušníci Ukrajiny, dále Vietnamu, třetí příčka byla střídavě obsazena občany Ruské federace a Mongolska. Na seznamu Top 10 státních příslušností se každoročně objevovali také občané Arménie, Moldavska, Běloruska a Číny. V rozmezí let 2005 – 2007 se podle údajů ŘSCP tyto trendy příliš nemění, státní příslušníci Ukrajiny zůstávají suverénně na první pozici seznamu Top 10, následování státními příslušníky Vietnamu či Ruské federace. Na seznamu Top 10 státních příslušností zůstávají zastoupeni občané Číny, Moldavska, Běloruska a Mongolska.

Kromě toho, že státní příslušníci Ukrajiny a Vietnamu tvoří nejpočetnější skupiny osob zjištěných v souvislosti s neregulárním pobytem na území ČR, spadají také do kategorie nejčastěji zjištěných neregulárně zaměstnaných cizinců v ČR. Jak vyplývá z údajů Ministerstva práce a sociálních věcí, z celkového počtu 12 743 cizinců, u kterých byl v rozmezí let 2005 – 2010 zjištěn na základě kontrolní činnosti úřadů práce výkon neregulární práce, představovalo 58 % občanů Ukrajiny a 21 % občanů Vietnamu.

Toto rozložení se pak promítá i do dalších sledovaných kategorií např. do počtu občanů třetích zemí, kterým byla rozhodnutím o správním či soudním vyhoštění stanovena lhůta pro vycestování z území ČR. Nejvíce zastoupenou skupinou cizinců, kterým bylo uvedené

rozhodnutí vydáno, byli v daném období³⁵ opět státní příslušníci Ukrajiny (44% z celkového počtu cizinců), následováni státními příslušníky Vietnamu (12% z celkového počtu cizinců). Co se týká návratů do země původu, zde se opět jedná zejména o občany Ukrajiny (48% z celkového počtu cizinců), dále Vietnamu (19%) a Mongolska (10%).

S neregulární migrací jsou spojená potencionální bezpečnostní rizika, Česká republika proto této problematice věnuje odpovídající pozornost. Kromě neregulární migrace však ČR v narůstající míře čelí výzvám, které jsou spojeny se zneužíváním migrace regulární. Oblast neregulární a regulární migrace se tímto výrazně propojuje. Namísto tradičního modelu neregulární migrace a neoprávněného pobytu na území je k zajištění vstupu do země/získání pobytového oprávnění využíváno regulární cesty, následně však dochází k neplnění účelu pobytu, případně k jinému způsobu obcházení a zneužívání imigrační legislativy a dalších zákonných ustanovení. Jedná se zejména o zneužívání institutu sloučení rodiny k získání pobytu formou účelového uzavření sňatku či účelového prohlášení o určení otcovství, časté je také zneužívání pobytového oprávnění za účelem podnikání a studia nebo zneužívání institutu přechodného pobytu některými občany Evropské unie.

³⁵ V rozmezí let 2008 – 2010.

POUŽITÁ LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE

Literatura a další materiály

Usnesení vlády ČR č. 171 ze dne 9. února 2009 o Zajištění bezpečnostní situace České republiky v souvislosti s propouštěním zahraničních pracovníků v důsledku hospodářské krize.

Usnesení vlády ČR č. 344 ze dne 10. května 2010 k Analýze aktuálního vývoje a problémů v oblasti migrace.

Národní plán pro řízení ochrany státních hranic České republiky a správné provádění schengenského acquis. (2010) Praha, Ministerstvo vnitra ČR.

Podklady ke studii EMN – legislativní úprava v oblasti neregulární migrace a zhodnocení dopadu evropsko-unijní legislativy z oblasti neregulární migrace na národní úroveň. (2011) Praha, oddělení azylové a migrační legislativy OAMP MV ČR (Lenka Audyová).

Podklady ke studii EMN o aktivitách hrazených pomocí finančních nástrojů EU. (2011) Praha, oddělení imigrace OAMP MV ČR (Vlastimil VINTR).

Podklady ke studii EMN – přehled readmisních smluv. (2011) Praha, oddělení azylové a migrační legislativy OAMP MV ČR (Marcela Černá).

Podklady ke studii EMN – mezinárodní spolupráce v oblasti neregulární migrace. (2011) Praha, oddělení zahraničních vztahů a informací o zemích původu OAMP MV ČR (Zdeněk Bělonožník).

Podklady ke studii EMN o opatřeních proti neregulární migraci v ČR. (2011) Praha, Ředitelství služby cizinecké policie PČR (Vít Bureš).

Podklady ke studii EMN týkající se mezinárodní spolupráce v boji proti neregulární migraci. (2011) Praha, Ředitelství služby cizinecké policie PČR (Miloš Mrkvica).

Podklady ke studii EMN - statistická data týkající se zaměstnanosti a neregulárních pracovních aktivit migrantů. (2011) Praha, Ministerstvo práce a sociálních věcí (Ondřej Brychta).

Podklady ke studii EMN - statistická data týkající se ukazatelů neregulární migrace v ČR. (2011) Praha, Ředitelství služby cizinecké policie PČR (Michaela Vacková).

Podklady pro zpracování odpovědi na ad hoc dotaz EMN – povolení pobytu za účelem strpění pobytu na území. (2010) Praha, oddělení azylové a migrační legislativy (Jindřiška Volková, Lenka Audyová).

Podklady pro zpracování odpovědi na ad hoc dotaz EMN – tresty za neregulární vstup a pobyt na území. (2009) Praha, oddělení koncepcí a analýz (Jan Rychlík).

Podklady pro zpracování odpovědi na ad hoc dotaz EMN – překážky vycestování. (2010) Praha, oddělení koncepcí a analýz (Jan Rychlík).

Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2010. (2011) Praha, Ministerstvo vnitra ČR.

Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2009. (2010) Praha, Ministerstvo vnitra ČR.

Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky v roce 2008. (2009) Praha, Ministerstvo vnitra ČR.

Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky v roce 2007. (2008) Praha, Ministerstvo vnitra ČR.

Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky v roce 2006. (2007) Praha, Ministerstvo vnitra ČR.

Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky v roce 2005. (2006) Praha, Ministerstvo vnitra ČR.

Zpráva o migraci na území České republiky z pohledu Služby cizinecké policie 1.1. – 31.12. 2010. (2011) Praha, Ředitelství služby cizinecké policie PČR.

Zpráva o migraci na území České republiky z pohledu Služby cizinecké policie 1.1. – 31.12. 2009. (2010) Praha, Ředitelství služby cizinecké policie PČR.

Zpráva o migraci na území České republiky z pohledu Policie ČR služby cizinecké a pohraniční policie od 1.1. 2007 do 31.12. 2007. (2008) Praha, Ředitelství služby cizinecké policie PČR.

Zpráva o migraci na území České republiky z pohledu Policie ČR služby cizinecké a pohraniční policie - situace do 31.12. 2006. (2007) Praha, Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie PČR.

Zpráva o migraci na území České republiky z pohledu Policie ČR služby cizinecké a pohraniční policie - situace do 31.12. 2005. (2006) Praha, Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie PČR.

Studie EMN o asistovaných dobrovolných návratech. Programy a strategie České republiky podporující asistovaný návrat a reintegraci do třetích zemí. (2010) Praha, Ministerstvo vnitra ČR.

Drbohlav, Dušan, ed. (2008): Nelegální ekonomické aktivity migrantů. Česko v evropském kontextu. Praha, Karolinum.

Medová, L. (2011): Vrátit se, či zůstat? Aspirace neoprávněně pracujících migrantů. Geografie, 116, č. 4, s. 462–479.

Internetové zdroje

http://www.suz.cz/downloads/annualReports/vyrocnizprava_suz_2010.pdf Výroční zpráva Správy uprchlických zařízení za rok 2010

http://www.suz.cz/downloads/annualReports/vyrocnizprava_suz_2009.pdf Výroční zpráva Správy uprchlických zařízení za rok 2009

http://www.suz.cz/downloads/annualReports/vyrocnizprava_suz_2008.pdf Výroční zpráva Správy uprchlických zařízení za rok 2008

http://www.suz.cz/downloads/annualReports/vyrocnizprava_suz_2007.pdf Výroční zpráva Správy uprchlických zařízení za rok 2007

http://www.suz.cz/downloads/annualReports/vyrocnizprava_suz_2006.pdf Výroční zpráva Správy uprchlických zařízení za rok 2006

http://www.suz.cz/downloads/annualReports/vyrocnizprava_suz_2005.pdf Výroční zpráva Správy uprchlických zařízení za rok 2005

<http://irregular-migration.hwwi.de> Databáze CLANDESTIONO týkající se neregulární migrace

<http://www.mkc.cz/uploaded/download/Regularizace.pdf> Neregulární pobyt cizinců v ČR. Problémy a jejich řešení. (2008) Praha, Člověk v tísni, o.p.s., Multikulturní centrum Praha, Organizace pro pomoc uprchlíkům, Poradna pro uprchlíky.

Legislativa

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu).

SEZNAM PŘÍLOH

- Údaje o zadržených občanech třetích zemí, jejichž pobyt na území ČR byl neregulérní;
- Počty občanů třetích zemí, kterým byl odepřen vstup na území ČR na vnějších hranicích;
- Počty občanů třetích zemí, kterým byla rozhodnutím o správním/soudním vyhoštění stanovena lhůta pro vycestování z území ČR;
- Data týkající se počtu osob třetích zemí navracených do země původu;
- Data týkající se zamítnutých žádostí osob třetích zemí o udělení azylu;
- Občané třetích zemí, jejichž status mezinárodní ochrany byl odebrán;
- Počet osob, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním a soudním vyhoštění z území České republiky;
- Správní delikty dopravců dle § 93 odst. 1 zákona č. 49/1997 Sb., resp. sankcionované dopravní společnosti/přepravci;
- Výdaje na realizaci nucených návratů SCP v letech 2005-2010;
- Výsledky kontrolní činnosti úřadů práce v letech 2005 – 2010 v oblasti nelegálního a nezdokumentovaného zaměstnávání cizinců;
- Počty nelegálně a nezdokumentovaně zaměstnávaných zahraničních pracovníků podle státního občanství v rozmezí let 2005 – 2010;
- Přehled celkové a průměrné výše pokut za nelegální a nezdokumentované zaměstnávání uložených v letech 2005 – 2010;
- Přehled celkových počtů pokut udělených zaměstnavatelům a zaměstnancům v letech 2005 – 2010.

Table 1: Third country nationals found to be illegally present

Table 1.1: Overall trend

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total number of third-country nationals found to be illegally present				3 335	3 955	2 655

Source: Eurostat data

Table 1.2: Age of migrant found to be illegally present

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Fewer than 14 years				45	110	115
From 14 to 17 years				30	40	20
From 18 to 34 years				1710	2110	1295
35 years or over				1545	1695	1225

Source: Eurostat data

Table 1.3: Sex of migrant found to be illegally present

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Male				2355	2 890	1 955
Female				980	1 065	700

Source: Eurostat data

Table 1.4: Main 10 countries of citizenship

Position of the country of citizenship	2008		2009		2010	
	Name of the country of citizenship	Total	Name of the country of citizenship	Total	Name of the country of citizenship	Total
1st main	Ukraine	1 545	Ukraine	1 500	Ukraine	955
2nd main	Vietnam	315	Vietnam	390	Vietnam	310
3rd main	Mongolia	270	Russia	375	Russia	260
4th main	Russia	190	Mongolia	255	Mongolia	140
5th main	Armenia	100	Georgia	165	Moldova	95
6th main	Moldova	95	Moldova	140	China (includi	70
7th main	Georgia	95	Uzbekistan	90	Armenia	60
8th main	Belarus	85	China (includi	85	Belarus	60
9th main	China (includi	80	Armenia	80	Nigeria	60
10th main	Serbia	50	Belarus	80	Turkey	45

Source: Eurostat data

Table 2: Third country nationals refused entry at the external borders

Table 2.1: Overall trend

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total number of third-country nationals refused entry				255	380	330

Source: Eurostat data

Table 2.2: Grounds for refusal

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
No valid travel document				10	5	10
False/counterfeit/forged travel document				5	10	0
No valid visa or residence permit				185	235	185
False visa or residence permit				10	10	5
Purpose and conditions of stay not justified				15	75	85
Person already stayed 3 months in a 6-months period				0	0	0
No sufficient means of subsistence				10	15	5
An alert has been issued				25	25	35
Person considered to be a public threat				0	0	0

Source: Eurostat data

Table 2.3: Type of border where refused entry

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Land						
Sea						
Air				255	380	330

TOTAL

Source: Eurostat data

Table 2.4: Main 10 countries of citizenship of third-country nationals refused entry

Position of the country of citizenship	2008		2009		2010	
	Name of the country of citizenship	Total	Name of the country of citizenship	Total	Name of the country of citizenship	Total
1st main	Russia	70	Russia	85	Russia	55
2nd main	Ukraine	30	Armenia	45	Unknown	30
3rd main	Turkey	20	Ukraine	40	Turkey	30
4th main	Egypt	20	Unknown	20	Former Yugos	25
5th main	Armenia	10	Turkey	15	Armenia	20
6th main	Unknown	10	India	15	Ukraine	20
7th main	Croatia	5	Egypt	10	Syria	15
8th main	Former Yugos	5	Former Yugos	10	Egypt	10
9th main	Belarus	5	Belarus	10	Iraq	10
10th main	Moldova	5	Nigeria	10	China (includi	10

Source: Eurostat data

Table 3: Third country nationals ordered to leave (after being found illegally present)

Table 3.1: Overall trend

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total number of third-country nationals ordered to leave (after being found to be illegally present)				3 770	3 805	2 915

Source: Eurostat data

Table 3.2: Main 10 countries of citizenship of third-country national ordered to leave

Position of the country of citizenship	2008		2009		2010	
	Name of the country of citizenship	Total	Name of the country of citizenship	Total	Name of the country of citizenship	Total
1st main	Ukraine	1 835	Ukraine	1 575	Ukraine	1 210
2nd main	Vietnam	350	Vietnam	495	Vietnam	400
3rd main	Mongolia	235	Mongolia	275	Russia	170
4th main	Russia	180	Russia	215	Mongolia	160
5th main	Moldova	145	Georgia	170	Moldova	130
6th main	Belarus	120	Moldova	140	China (including Hong Kong)	85
7th main	China (including Hong Kong)	120	China (including Hong Kong)	80	Belarus	65
8th main	Georgia	110	Uzbekistan	65	Nigeria	55
9th main	Armenia	80	Armenia	60	Kyrgyzstan	55
10th main	Former Yugoslav Republic of Macedonia	55	Nigeria	60	Georgia	50

Source: Eurostat data

**Table 4: Third country nationals returned following an order to leave
(after being found to be illegally present)**

Table 4.1: Overall trend

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total number of third-country nationals returned following an order to leave				585	850	920
Number of third-country nationals returned <i>to a third country</i> following an order to leave				585	850	920

Source: Eurostat data

Table 4.2: Main 10 countries of citizenship of person returned

Position of the country of citizenship	2008		2009		2010	
	Name of the country of citizenship	Total	Name of the country of citizenship	Total	Name of the country of citizenship	Total
1st main	Ukraine	295	Ukraine	415	Ukraine	430
2nd main	Vietnam	100	Vietnam	170	Vietnam	170
3rd main	Mongolia	45	Mongolia	85	Mongolia	110
4th main	Moldova	25	Moldova	55	Moldova	55
5th main	Russia	20	Russia	35	Russia	25
6th main	Belarus	15	Belarus	15	Belarus	15
7th main	China (includi	15	Georgia	15	Kyrgyzstan	15
8th main	Former Yugos	10	China (includi	10	Georgia	10
9th main	Turkey	10	Turkey	10	China (includi	10
10th main	Serbia	5	Former Yugos	5	Turkey	10

Source: Eurostat data

Table 5: Third country nationals whose application for asylum has been rejected

Table 5.1: Overall trend

		2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total number of third country nationals whose application for asylum has been rejected ...	in the first instance				1 180	435	335
	following a final decision				1 435	395	data not available

Source: Eurostat data

Table 5.2: Sex of migrant whose application for asylum has been rejected ...

		2005	2006	2007	2008	2009	2010
Applications rejected in the first instance	Male				840	295	225
	Female				345	140	110
	Unknown				0	0	0
Applications rejected following a final decision	Male				1 020	280	
	Female				415	115	
	Unknown				0	0	

Source: Eurostat data

Table 5.3a: Main 10 countries of citizenship of applicants whose application has been rejected in the first instance

Position of the country of citizenship	2008		2009		2010	
	Name of the country of citizenship	Total	Name of the country of citizenship	Total	Name of the country of citizenship	Total
1st main	Turkey	280	Mongolia	95	Ukraine	60
2nd main	Ukraine	165	Ukraine	70	Mongolia	45
3rd main	Mongolia	120	Belarus	45	Syria	25
4th main	Belarus	85	Syria	25	Nigeria	25
5th main	Kazakhstan	65	Vietnam	20	Democratic Re	25
6th main	Vietnam	60	Kosovo (under	15	Belarus	20
7th main	Russia	55	Russia	15	Vietnam	20
8th main	Nigeria	40	Georgia	15	Russia	15
9th main	Afghanistan	30	Stateless	15	Stateless	15
10th main	Serbia	25	Turkey	10	Kosovo (under	10

Source: Eurostat data

Table 5.3b: Main 10 countries of citizenship of applicants whose application has been rejected following a final decision

Position of the country of citizenship	2008		2009		2010	
	Name of the country of citizenship	Total	Name of the country of citizenship	Total	Name of the country of citizenship	Total
1st main	Ukraine	340	Kazakhstan	85		
2nd main	Turkey	225	Ukraine	65		
3rd main	Mongolia	125	Mongolia	40		
4th main	Kazakhstan	95	Turkey	30		
5th main	Vietnam	95	Vietnam	20		
6th main	Russia	80	Belarus	20		
7th main	Kyrgyzstan	55	Stateless	20		
8th main	Belarus	45	Russia	15		
9th main	China (includi	45	Georgia	15		
10th main	Nigeria	35	Kosovo (under	10		

Source: Eurostat data

Table 6: Third country nationals whose status has been withdrawn (following a final decision)

Table 6.1: Overall trend

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total number of third country nationals whose status has been withdrawn				0	0	0

Source: Eurostat data

Table 6.2: Main 10 countries of citizenship of migrant whose status has been withdrawn

	2005		2006		2007	
	Name of the country of citizenship	Total	Name of the country of citizenship	Total	Name of the country of citizenship	Total
1st main						
2nd main						
3rd main						
4th main						
5th main						
6th main						
7th main						
8th main						
9th main						
10th main						

	2008		2009		2010	
	Name of the country of citizenship	Total	Name of the country of citizenship	Total	Name of the country of citizenship	Total
1st main						
2nd main						
3rd main						
4th main						
5th main						
6th main						
7th main						
8th main						
9th main						
10th main						

Source:

Počet osob, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním a soudním vyhoštění z území České republiky

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
celkem cizinců, kterým bylo vydáno rozhodnutí	12 346	8 911	6 238	4 438	4 528	3 566
z toho						
rozhodnutí o správním vyhoštění	10 094	6 960	4 629	2 909	3 064	2 507
rozhodnutí o soudním vyhoštění	2 252	1 951	1 609	1 529	1 464	1 059

Zdroj: IS CIS ŘSCP

Správní delikty dopravců dle § 93 odst. 1 zákona č. 49/1997 Sb., resp. sankcionované dopravní společnosti/převavci

období	počet správních deliktů	z toho	
		písm. c)	písm. h)
1.7. - 31.12.2008	28	1	27
rok 2009	40	6	34
rok 2010	28	10	18

Zdroj: Měsíční výkazy ICP ML

Výdaje na realizaci nucených návratů SCP v letech 2005-2011

Rok	Z přiděleného rozpočtu	V rámci evropského projektu	Celkem
2005	13 155 634		13 155 634
2006	12 429 604		12 429 604
2007	10 856 065		10 856 065
2008	9 231 093		9 231 093
2009	15 327 456	1 758 139	17 085 595
2010	10 590 380	4 264 190	14 854 570

Zdroj: ŘSCP

**Výsledky kontrolní činnosti úřadů práce v letech 2005 – 2010
v oblasti nelegálního a nezdokumentovaného*) zaměstnávání cizinců**

Období	Počet kontrolních akcí u zaměstnavatelů zahr. pracovníků	Počet zaměstnavatelů, kteří se dopustili správního deliktu / přestupku	Počet zkontrolovaných zahraničních pracovníků	Počet případů výkonu nelegální práce cizincem	Počet případů výkonu práce neohlášené úřadu práce
			Z toho žen	Z toho žen	Z toho žen
2005	1 631	469	9 534	2 071	
			<i>nevidováno</i>	<i>nevidováno</i>	
2006	1 474	539	12 094	1 701	2 087
			4 069	543	<i>nevidováno</i>
2007	1 484	471	21 897	1 662	2 163
			8 458	599	<i>nevidováno</i>
2008	1 933	537	24 203	2 343	4 173
			8 332	575	<i>nevidováno</i>
2009	1 898	401	19 089	3 170	4 916
			6 322	1 030	<i>nevidováno</i>
2010	2 333	484	14 186	1 797	4 435
			4 961	517	<i>nevidováno</i>

*) Porušení § 87 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti – zaměstnavatel nepodal úřadu práce písemnou informaci o zaměstnávání občanů EU/EHP a Švýcarska nebo jejich rodinných příslušníků nebo popřípadě cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání.

**Počty nelegálně a nezdokumentovaně*) zaměstnávaných zahraničních pracovníků
podle státního občanství ke dni 31. 12. 2005**

Státní příslušnost	
Bělorusko	6
Bulharsko	98
Čína	27
Gruzie	1
Chorvatsko	1
Indie	8
Kazachstán	5
<i>Litva</i>	6
Makedonie	13
Moldavsko	86
Mongolsko	4
Nepál	1
<i>Polsko</i>	3
Rumunsko	54
Rusko	35
<i>Slovensko</i>	123
Taiwan	36
Turecko	2
Ukrajina	1452
USA	1
Vietnam	109
Celkem	2071

*) Porušení § 87 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti – zaměstnavatel nepodal úřadu práce písemnou informaci o zaměstnávání občanů EU/EHP a Švýcarska nebo jejich rodinných příslušníků nebo cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání.

**Počty nelegálně a nezdokumentovaně zaměstnávaných zahraničních pracovníků
podle státního občanství ke dni 31. 12. 2006**

Státní příslušnost	Počty nelegálně zaměstnávaných cizinců	Počty nezdokumentovaně zaměstnávaných zahraničních pracovníků	Celkem
Angola	0	1	1
Arménie	2	0	2
Bělorusko	21	1	22
Brazílie	0	1	1
Bulharsko	58	5	63
Čína	52	7	59
Guiana	1	0	1
Chorvatsko	1	0	1
<i>Itálie</i>	0	2	2
Irán	1	0	1
Kazachstán	2	1	3
Korea	0	14	14
Kuba	1	0	1
<i>Litva</i>	0	7	7
Makedonie	8	0	8
Moldavsko	60	1	61
Mongolsko	7	0	7
Peru	1	0	1
<i>Polsko</i>	0	88	88
Rumunsko	117	6	123
Rusko	3	1	4
<i>Řecko</i>	0	1	1
<i>Slovensko</i>	0	1836	1836
<i>SRN</i>	0	20	20
Srí Lanka	0	1	1
<i>Švýcarsko</i>	0	1	1
Turecko	2	0	2
Turkmenistán	0	1	1
Ukrajina	1207	73	1280
Uzbekistán	6	0	6
USA	21	1	22
<i>Velká Británie</i>	0	1	1
Vietnam	130	17	147
Celkem	1 701	2 087	3788

**Počty nelegálně a nezdokumentovaně zaměstnávaných zahraničních pracovníků
podle státního občanství ke dni 31. 12. 2007**

Státní příslušnost	Počty nelegálně zaměstnávaných cizinců	Počty nezdokumentovaně zaměstnávaných zahraničních pracovníků	Celkem
Arménie	9	0	9
<i>Belgie</i>	-	4	4
Bělorusko	10	4	14
<i>Bulharsko</i>	-	105	105
Čína	34	6	40
Ekvádor	0	1	1
Egypt	1	0	1
<i>Francie</i>	-	1	1
Gruzie	0	1	1
<i>Itálie</i>	-	1	1
Irák	0	2	2
Kanada	1	1	2
Kyrgystán	4	0	4
<i>Litva</i>	-	7	7
<i>Maďarsko</i>	-	1	1
Makedonie	1	0	1
Moldavsko	104	1	105
Mongolsko	19	0	19
<i>Německo</i>	-	15	15
Nigérie	1	0	1
<i>Polsko</i>	-	380	380
<i>Rakousko</i>	-	1	1
<i>Rumunsko</i>	-	77	77
Rusko	6	10	16
<i>Řecko</i>	-	2	2
<i>Slovensko</i>	-	1 418	1 418
Srbsko	1	2	3
<i>Španělsko</i>	-	1	1
Tunisko	0	1	1
Turecko	1	1	2
Ukrajina	1 226	66	1 292
Uzbekistán	2	0	2
Vietnam	242	54	296
Celkem	1 662	2 163	3 825

**Počty nelegálně a nezdokumentovaně zaměstnávaných zahraničních pracovníků
podle státního občanství ke dni 31. 12. 2008**

Státní občanství	Nelegálně zaměstnávání zahraniční pracovníci – cizinci, kteří podléhají povinnosti povolení k zaměstnání	Nezdokumentovaně zaměstnávání zahraniční pracovníci	Celkem
Afghánistán	0	2	2
Alžírsko	1	1	2
Angola	0	2	2
Arménie	4	1	5
<i>Belgie</i>	0	2	2
Bělorusko	6	1	7
Bosna a Hercegovina	1	0	1
<i>Bulharsko</i>	0	434	434
Čína	47	3	50
Dánsko	0	4	4
Egypt	1	0	1
<i>Francie</i>	0	2	2
Chorvatsko	0	18	18
Indie	2	0	2
Irsko	0	1	1
<i>Itálie</i>	0	1	1
Izrael	2	1	3
Japonsko	1	0	1
Jemen	0	2	2
Kanada	0	3	3
Katar	0	1	1
Kazachstán	2	3	5
Kongo	1	0	1
Kolumbie	1	0	1
Korea	4	0	4
Kuba	3	0	3
Kuvajt	0	1	1
Kyrgystán	5	0	5
Libanon	0	5	5
<i>Litva</i>	0	17	17
<i>Maďarsko</i>	0	2	2
Makedonie	4	0	4
Maroko	0	1	1
Moldavsko	98	2	100
Mongolsko	143	6	149
<i>Německo</i>	0	4	4
<i>Nizozemí</i>	0	1	1
Pakistán	5	0	5
<i>Polsko</i>	0	707	707
<i>Portugalsko</i>	0	1	1

<i>Rumunsko</i>	0	321	321
Rusko	13	14	27
<i>Rakousko</i>	0	12	12
<i>Slovinsko</i>	0	1	1
<i>Slovensko</i>	0	2 056	2 056
Srbsko	2	1	3
Sýrie	0	3	3
<i>Španělsko</i>	0	7	7
Turecko	4	3	7
Ukrajina	1 109	193	1 302
Uzbekistán	33	0	33
Vietnam	850	333	1 183
Celkem	2 342	4 173	6 515

**Počty nelegálně a nezdokumentovaně zaměstnávaných zahraničních pracovníků
podle státního občanství ke dni 31. 12. 2009**

Státní občanství	Nelegálně zaměstnávání zahraniční pracovníci – cizinci, kteří podléhají povinnosti povolení k zaměstnání	Nezdokumentovaně zaměstnávání zahraniční pracovníci	Celkem
Alžírsko	0	1	1
Arménie	4	13	17
Bangladéš	6	0	6
<i>Belgie</i>	0	1	1
Bělorusko	21	7	28
Bosna a Hercegovina	17	2	19
<i>Bulharsko</i>	0	333	333
Čína	41	7	48
<i>Francie</i>	0	3	3
Gruzie	1	1	2
<i>Itálie</i>	0	5	5
Irák	0	1	1
Izrael	1	0	1
Jordánsko	1	0	1
Kazachstán	5	4	9
Korea	1	0	1
Kosovo	2	0	2
Kyrgyzstán	0	2	2
<i>Litva</i>	0	28	28
<i>Lotyšsko</i>	0	2	2
<i>Maďarsko</i>	0	9	9
Makedonie	7	5	12
Moldavsko	226	15	241
Mongolsko	374	9	383
<i>Německo</i>	0	57	57
Nigérie	1	0	1
<i>Nizozemí</i>	0	2	2
Pákistán	1	0	1
<i>Polsko</i>	0	735	735
<i>Rumunsko</i>	0	303	303
Rusko	13	15	28
<i>Rakousko</i>	0	1	1
<i>Řecko</i>	0	2	2
<i>Slovinsko</i>	0	1	1
<i>Slovensko</i>	0	2 998	2 998
<i>Spojené království</i>	0	2	2
Spojené státy	2	0	2
Srbsko	2	2	4
<i>Španělsko</i>	0	8	8
<i>Švýcarsko</i>	0	3	3
Turecko	1	1	2

Ukrajina	1 357	160	1517
Uzbekistán	59	0	59
Vietnam	1 027	178	1205
Celkem	3 170	4 916	8 086

**Počty nelegálně a nezdokumentovaně zaměstnávaných zahraničních pracovníků
podle státního občanství ke dni 31. 12. 2010**

Státní občanství	Nelegálně zaměstnávání zahraniční pracovníci – cizinci, kteří podléhají povinnosti povolení k zaměstnání nebo zelené karty	Nezdokumentovaně zaměstnávání zahraniční pracovníci	Celkem
Alžírsko	1	9	10
Arménie	0	3	3
Austrálie	0	1	1
Ázerbájdžán	1	1	2
Bangladéš	6	3	9
<i>Belgie</i>	0	1	1
Bělorusko	5	8	13
Bosna a Hercegovina	0	1	1
Brazílie	3	0	3
<i>Bulharsko</i>	0	303	303
Čad	0	1	1
Černá hora	0	1	1
Čína	17	52	69
<i>Dánsko</i>	0	1	1
Egypt	0	10	10
<i>Estonsko</i>	0	1	1
Filipíny	0	39	39
<i>Francie</i>	0	7	7
Gruzie	2	0	2
Chorvatsko	3	1	4
Indie	2	3	5
<i>Itálie</i>	0	8	8
<i>Irsko</i>	0	9	9
Irák	16	1	17
Izrael	1	0	1
Japonsko	0	8	8
Jemen	0	1	1
Jihoafrická republika	0	1	1
Kazachstán	2	9	11
Korea	1	0	1
Kosovo	3	1	4
Kuba	0	1	1
Kyrgyzstán	0	3	3
Libanon	0	5	5
<i>Litva</i>	0	30	30
<i>Lotyšsko</i>	0	19	19
<i>Maďarsko</i>	0	13	13
Malajsie	0	1	1
Makedonie	1	2	3

Maroko	1	0	1
Mexiko	0	1	1
Moldavsko	67	12	79
Mongolsko	216	26	242
<i>Německo</i>	0	67	67
<i>Nizozemí</i>	0	2	2
Peru	0	2	2
<i>Polsko</i>	0	490	490
<i>Portugalsko</i>	0	2	2
<i>Rumunsko</i>	0	236	236
Rusko	13	53	66
<i>Rakousko</i>	0	9	9
<i>Řecko</i>	0	2	2
<i>Slovensko</i>	0	2 241	2 241
Spoj. arabské emiráty	1	0	1
<i>Spojené království</i>	0	20	20
Spojené státy	0	12	12
Srbsko	2	12	14
Sýrie	1	2	3
<i>Španělsko</i>	0	2	2
Thajsko	1	1	2
Tunis	0	3	3
Turecko	8	2	10
Ukrajina	1 050	466	1 516
Uzbekistán	28	2	30
Venezuela	0	1	1
Vietnam	344	212	556
Celkem	1 797	4 435	6 232

Přehled celkové a průměrné výše pokut za nelegální a nezdokumentované zaměstnávání uložených v letech 2005 – 2010:

Rok	Celková výše všech uložených pokut	Celková výše pokut uložených zaměstnavatelům	Celková výše pokut uložených zaměstnancům	Průměrná výše pokut uložených zaměstnavatelům	Průměrná výše pokut uložených zaměstnancům
2005	34 256 500	<i>nevidováno</i>	<i>nevidováno</i>	-	-
2006	23 766 553	23 359 053	407 500	36 499	3 087
2007	21 896 900	21 566 200	330 700	33 230	2 432
2008	30 213 400	29 418 700	794 700	35 274	4 730
2009	47 405 400	46 700 200	705 200	47 702	3 731
2010	44 983 100	44 556 600	426 500	41 603	2 524

Přehled celkových počtů pokut udělených zaměstnavatelům a zaměstnancům v letech 2005 – 2010:

Rok	Celkový počet pokut udělený zaměstnavatelům	Celkový počet pokut udělený zaměstnancům	Celkový počet udělených pokut
2005	<i>nevidováno</i>	<i>nevidováno</i>	1 254
2006	640	132	772
2007	649	136	785
2008	834	168	1 002
2009	979	189	1 168
2010	1071	169	1 240